● выдаецца са жніўня 1917 г. БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● кошт 3000 рублёў

12 лютага 1998 г. чацвер, № 32 (23383)

ЗВЯЗДА

СКАНДАЛЫ

ЗАТРЫМАНЫ СТАРШЫ СЛЕДЧЫ

Як удалося нам высветліць з кампетэнтных крыніц, супрацоўнікамі Камітэта па арганізаванай злачыннасці затрыманы старшы следчы пракуратуры Першамайскага раёна Бабруйска.

Інфармацыя, якая ёсць, сведчыць аб тым, што падазраецца грамадзянін у хабарніцтве. А дакладней у тым, што за абяцанае матэрыяльнае ўзнагароджанне выказаў жаданне аказаць садзейнічанне ў змяншэнні пакарання чалавеку, справа якога будзе разглядацца ў судзе. Матэрыяльнае ўзнагароджанне паабяцала следчаму маці падсуднага...

Ігар ГРЫШЫН.

ВУЧОНЫ МУЖ ПАДАЗРАЕЦЦА Ў «АБДЗІРАЛАЎЦЫ»

Як карэспандэнту газеты паведамілі ў прэс-цэнтры Міністэрства ўнутраных спраў, супраць прафесара кафедры аднаго інстытута Маскоўскім РАУС Брэста ўзбуджана крымінальная справа і падазраваемы затрыманы.

Як аказалася, яму інкрымінуецца тое, што прафесар неадаразова атрымліваў хабар у памеры ад 30 да 50 долараў ЗША. «Абдзіраў» вучоны муж, зразумела ж, студэнтаў, якія плацілі яму за незаконны прыём праектаў і залікаў.

А вось у Баранавічах следчыя, трэба так думаць, ужо расследавалі справу старшыні адной грамадскай гаррарганізацыі, якая падазраецца ў крадзяжах. Дарэчы, «прадпрымальная» асоба была нябагата ўладкаваная. Жанчына, на балансе ў якой знаходзілася маёмасць у выглядзе гуманітарнай дапамогі, змагла «прыхватызаваць» яе на агульную суму звыш 447 мільёнаў рублёў.

Між іншым, у Брэсце Ленінскім РАУС узбуджана крымінальная справа ў адносінах да дырэктара аднаго з таварыстваў з абмежаванай адказнасцю, якое займалася рэалізацыяй прамысловых тавараў. Зноў-такі жанчына падазраецца ў тым, што ў перыяд з кастрычніка 1996 года па люты 1997 года змагла шляхам фальсіфікацыі дакументаў выкрасці па месцы працы 52 мільёны рублёў. Цяпер ёй прыйдзецца ў ходзе следства «прадэкларавываць» свой крок.

Ігар ГРЫШЫН.

АПАГАНЕНЫ ЯЎРЭЙСКІЯ МОГІЛКІ

35 надмагільных помнікаў знявечылі невядомыя на яўрэйскіх могілках у Рэчыцы.

Гэта першы выпадак вандалізму ў гэтым годзе ў Гомельскай вобласці. Па дадзенаму факту праваахоўныя органы ўзбудзілі крымінальную справу па арт. 201, ч.2 — «злоснае хуліганства».

Летась падобнае адбылося на старэйшых могілках Гомеля — «Астаўцы», калі было пашкоджана больш чым 50 надмагільных помнікаў, але вандалаў так і не знайшлі.

Ірына МАКАВЕЦКАЯ, БелаПАН.

ТОЛЬКІ ФАКТ

Афіцыйная інфармацыя сведчыць, што ў 1997 годзе колькасць алкаголікаў у рэспубліцы ўзрасла на 7,3 працэнта, а рост колькасці **алкагольных псіхозаў** склаў 3,3 працэнта.

У бліжэйшыя 2-3 гады, паводле прагнозаў спецыялістаў, каб знізіць напружанасць на рынку працы, у краіне трэба стварыць не менш як **200 тысяч працоўных месцаў** у малым бізнесе.

Вакол Зямлі круціцца каля чатырох тысяч **бескарысных штучных аб'ектаў**: рэшткі ракет-носьбітаў, кавалкі сонечных батарэй, адслужыўшыя свае спадарожнікі.

З 1992 года ў Беларусі **ў чатыры разы** ўзрасла колькасць наркаманаў, якія знаходзяцца на ўліку.

ДЫПЛАМАТЫЧНАЯ МІСІЯ ТАНСУ АКАНДАНА Ў БЕЛАРУСІ БЫЛА ПЛЁННАЙ

«Лічу сябе ганаровым паслом Беларусі». Так заявіў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Турцыі ў нашай краіне Тансу Акандан на сустрэчы з кіраўніком беларускай дзяржавы Аляксандрам Лукашэнкам, якая адбылася 11 лютага. Іх гутарка праходзіла ў сувязі з заканчэннем дыпламатычнай місіі турэцкага пасла ў Беларусі. Далейшая кар'ера дыпламата, паводле яго слоў, прадоўжыцца на радзіме.

«Якую б новую пасаду вы ні займалі, спадзяюся, вы будзеце ў цэнтры працэсу нашага двухбаковага супрацоўніцтва», — падкрэсліў у час сустрэчы Аляксандр Лукашэнка. Ён адзначыў, што шасцігадовая дзейнасць у Беларусі Тансу Акандана садзейнічала развіццю палітычных, эканамічных і культурных сувязяў дзвюх краін.

За гэты час адбыліся афіцыйныя візіты ў Турцыю прэзідэнта Беларусі, прадстаўнікоў міністэрстваў і ведамстваў нашай рэспублікі, парламенцкіх делегацый. Пабывалі ў нашай краіне і турэцкія ўрадавыя і парламенцкія дэлегацыі. А на жнівень-верасень гэтага года запланаваны афіцыйны візіт у адказ кіраўніка турэцкай дзяржавы Сулеймана Дэмірэля ў Беларусь. За перыяд з 1992 па 1997 год паміж Турцыяй і Беларуссю было заключана 14 пагадненняў. Што датычыць эканамічнага супрацоўніцтва, то ўзаемны таваразварот склаў у 1997 годзе 52 мільёны 850 тысяч долараў ЗША. Да 1 лютага гэтага года ў Беларусі зарэгістравана сем сумесных беларуска-турэцкіх прадпрыемстваў з агульным статутным фондам 1,3 мільёна долараў ЗША. У сферу іх дзейнасці ўваходзіць вытворчасць тавараў народнага спажывання і прадукцыі вытворча-тэхнічнага прызначэння, а таксама гандаль і сельская гаспадарка. Акрамя таго, у нашай краіне функцыяніруе 26 турэцкіх прадпрыемстваў з агульным статутным фондам 1,1 мільёна долараў ЗША.

Вольга ШЧАДРЫНА, БЕЛТА.

МЕРКАВАННІ НАКОНТ ЛІШНЯГА «ТЛУШЧУ» Ў ГАНДЛЮ — ЯЎНА ПЕРАБОЛЬШАНЫЯ...

Адкрытае акцыянернае таварыства «Пастгандаль» заснавана ў 1994 годзе на базе існаваўшага на той час Партызанскага райхарчгандлю Мінска. Адпаведна, асноўны профіль дзейнасці акцыянернага таварыства — розьнічны гандаль прадуктамі харчавання. У яго састаў уваходзяць 25 прадуктовых магазінаў, кафэ і асобныя дапаможныя аб'екты (як зазначыў генеральны дырэктар ААТ Сяргей Смольскі, у састаў таварыства падчас акцыяніравання Партызанскага райхарчгандлю ўвайшлі не самыя лепшыя на той час магазіны — найбольш буйныя з іх і найлепш асначаныя выраўшылі гаспадарыць самастойна).

ААТ «Пастгандаль» — першае ў Мінску акцыянернае таварыства, якое было створана ў сістэме харчгандлю і ў якім, адпаведна, выпрабоўваўся вопыт прыватызацыі гэтай сістэмы, прычым яго акцыі былі цалкам размеркаваны сярод працуючых у ім работнікаў, а таксама былых работнікаў райхарчгандлю, якія пайшлі адсюль на пенсію. Вопыт аказаўся ўдалым.

За тры гады ў ААТ рэканструяваны (адпаведна, з заменай абсталявання) 15 магазінаў, яны набылі цалкам сучасны выгляд. Магазіны ААТ нябдага задавальняюць спажывецкі попыт сваіх пакупнікоў, на іх прыпадае каля 30 працэнтаў гандлёвага абароту харчовых тавараў у Партызанскім раёне. Па аб'ёму гандлёвага абароту таварыства займае другое месца сярод былых (цяпер пераўтвораных у АТ) і існуючых райхарчгандляў Мінска; за мінулы год яно мела найлепшую рэнтабельнасць.

Ужо ў самой назве ААТ — «Пастгандаль» — падкрэсліваецца, што яго дзейнасць заснавана на іншых, адрозных ад ранейшых, прынцыпах, якія найперш вынікаюць са змены формы ўласнасці.

З генеральным дырэктарам ААТ «Пастгандаль» Сяргеем СМОЛЬСКІМ гутарыць карэспандэнт «Звязды».

— Сяргей Аляксандравіч, забеспячэнне насельніцтва харчовымі таварамі і сама арганізацыя рознічнага гандлю імі — сфера даволі тонкая, яна пастаянна знаходзіцца ў цэнтры ўвагі як улады, так і саміх пакупнікоў.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

УВАГА: «ПРАМАЯ ЛІНІЯ»!

Вам адкажа беларускі ваенны пракурор генерал-маёр юстыцыі Вячаслаў Віктаравіч ЛЮБАВІЦКІ

Парушэнні правілаў каравульнай службы, карыстанне зброяй, рукапрыкладства, хабарніцтва, нестатутныя адносіны, крадзеж маёмасці, зброі і боепрыпасаў, ухіленне ад воінскай службы — усё гэта, на жаль, прысутнічае пакуль у беларускім войску. І, як гэта ні крыўдна, адбіваецца на выкананні грамадзянскага абавязку сынамі многіх нашых чытачоў.

Пра ўсё гэта вы, паважаныя чытачы, зможаце пагутарыць з беларускім ваенным пракурорам Вячаславам Віктаравічам ЛЮБАВІЦКІМ. «Прамая лінія» з яго ўдзелам адбудзецца 17 лютага з 14 да 15 гадзін. Задаць пытанні генерал-маёру юстыцыі ў гэты час можна па тэлефонах: (8-017) 232-38-21; 232-38-92. А таксама пішыце, калі ласка, на адрас рэдакцыі газеты «Звязда».

Паважаныя чытачы!

19 лютага гэтага года з 14 да 15 гадзін па тэлефонах 232-38-21, 232-38-92 вы можаце задаць свае пытанні міністру культуры Рэспублікі Беларусь Аляксандру САСНОЎСКАМУ.

Тыя, хто хоча загадзя перадаць сваё пытанне міністру, тэлефануйце па нумару 268-29-42 у аддзел культуры газеты «Звязда» або пішыце на адрас рэдакцыі.

КУРСЫ АБМЕНУ НАЯЎНЫХ ВАЛЮТ У КАМЕРЦЫЙНЫХ БАНКАХ І АФІЦЫЙНЫ КУРС, УСТАНОЎЛЕНЫ НАЦЫЯНАЛЬНЫМ БАНКАМ НА 11 ЛЮТАГА 1998 г. (па стану на 15.00)

Назва банка	USD		DM		RUR		
	Купля	Продаж	Купля	Продаж	Купля	Продаж	
Мінск (0-17)							
ОАО «Белгазпрамбанк»*	43000	43700	23000	24500	6800	7200	258-9649
Мінсккомплексбанк	43000	43600	23600	24000	7050	7200	228-2047
Нацыянальны банк РБ (курс для безнаяўных разлікаў)	32090.00		17707.76		5300.00		Курс на 11.02.1998
Цэнтрабанк Расіі	6.0450		3.3444		10000 BLR - 1.3874		

* каціруецца ўкраінская грыўна.

На працягу дня ўстаноўленыя курсы могуць мяняцца, курсы галаўнога ўпраўлення банка могуць неістотна адрозніваца ад курсаў, устаноўленых у абменных пунктах. Інфармацыя атрымана ад галаўных упраўленняў негандлёвых аперацый адпаведных банкаў.

Агенцтва ГРАЎЦОВА.

	USD		DM		RUR		
пазабіржавы міжбанкаўскі курс	43500	43540	24000	24028	7192	7201	

НА СУСТРЭЧЫ Ў НАГАНА

Вечарам 11 лютага Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэнка вылецеў у Японію ў Нагана на XVIII зімовыя Алімпійскія гульні. Мяркуецца, што ў час знаходжання ў Нагана кіраўнік беларускай дзяржавы і Нацыянальнага алімпійскага камітэта правядзе сустрэчы з кіраўнікамі і прадстаўнікамі міжнародных спартыўных арганізацый па пытаннях узаемадзеяння ў сферы спорту і турызму.

У той жа час прэзідэнт плануе сустрэцца з беларускімі спартсменамі, якія прымаюць удзел у Гульнях, і падтрымаць іх перад цяжкімі стартамі. Асабліва патрэбна такая падтрымка хакеістам, якія стрымалі слова, дадзенае кіраўніку дзяржавы, і выйшлі ў другі круг спаборніцтваў, дзе ім будуць процістаяць мацнейшыя дружыны свету — Канады, ЗША, Швецыі.

А.Р.Лукашэнка падкрэсліў, што як Старшыня Вышэйшага Савета Саюза Беларусі і Расіі ён будзе таксама «хварэць» і за алімпійскую зборную Расійскай Федэрацыі.

БЕЛТА.

XVIII ЗІМОВЫЯ АЛІМПІЙСКІЯ ГУЛЬНІ

АЛЯКСЕЙ АЙДАРАЎ РОБІЦЬ БРОНЗАВЫ ПАЧЫН!

Як гэта ні банальна гучыць, але нарэшце і на беларускую вуліцу ў Нагана прыйшло свята. Учора ў гонцы на 20 км біятланіст Аляксей Айдараў заваяваў для нашай каманды першы медаль — бронзавы. На чатырох агнявых рубяжах 23-гадовы «страляючы лыжнік» з Беларусі дапусціў усяго толькі адзін промах. І хоць кажуць, што гісторыя не церпіць умоўнага ладу, але ж так і хочацца сказаць: калі б не гэтая штрафная хвіліна, то быць бы Айдараву алімпійскім чэмпіёнам. Прынамсі, ад італьянца П'ера Альберта Карары, які страляў без промахаў і заваяваў «серабро», наш атлет адстаў усяго на 24,6 секунды.

Нашы іншыя біятланісты — Алег Рыжанкоў, Вадзім Сашурын і Аляксандр Папоў на месца сярод прызёраў не прэтэндавалі.

Вынікі спаборніцтваў 11 лютага. Разыграна 7 камплектаў медалёў

Біятлон 20 км (м)

1. Халвард Ханеволд (Нарвегія) — 56.16,4 (1)
2. П'ер Альберта Карара (Італія) — 56.21,9 (0)
3. **Аляксей Айдараў (Беларусь) — 56.46.5 (1)**

...9. Алег Рыжанкоў (Беларусь) — 58.31.3 (2)
...13. Вадзім Сашурын (Беларусь) — 59.08.6 (2)
...29. Аляксандр Папоў (Беларусь) — 1:00:39,6 (3)

Усяго стартавалі 73 удзельнікі.

Горныя лыжы. Супергігант. Слалам (ж)

1. Пікаба Стрыт (ЗША)
2. Мікаэла Дорфмайстар (Аўстрыя)
3. Аляксандра Майсніцэр (Аўстрыя)

Фрыстайл. Могул (ж)

1. Тае Сатоя (Японія)
2. Тацяна Мітэрмаер (Германія)
3. Кары Траа (Нарвегія)

Беларуская магулістка Юлія Мілько-Чарнамордая не змагла прабіцца ў фінал, заняўшы ў кваліфікацыйных спаборніцтвах 19-е месца.

Фрыстайл. Могул (м)

1. Джоні Масялей (ЗША)
2. Джане Лахціла (Фінляндыя)
3. Самі Мустанен (Фінляндыя)

Беларус Аляксандр Ткачэнка да фіналу не дайшоў, заняўшы ў кваліфікацыі толькі 22-е месца.

Скачкі з трампліна. 90 м (м)

1. Яні Сойнінен (Фінляндыя)
2. Кашыокі Фунакі (Японія)
3. Андрэас Відхольц (Аўстрыя)

Беларускія скакуны-лыжнікі Аляксей Шыбко і Аляксандр Сіняўскі, паказаўшы ў кваліфікацыйным турніры лепшыя свае вынікі 80 м і 71,5 адпаведна, у лік фіналістаў не трапілі і ў выніковым пратаколе занялі 40-е і 50-е месцы.

Санны спорт. Адзіночкі. (ж)

1. Сількі Краўзхаар (Германія)
2. Барбара Нідэрхубер (Германія)
3. Анжэліка Нойнер (Аўстрыя).

Канькабежны спорт. 3000 м (ж)

1. Гундэ Нейман-Стырнеман (Германія) — 4 хв. 07,92 с
2. Клаўдзія Пехштайн (Германія) — 4.08.97
3. Ганна Фрызнігер (Германія) — 4.09.44

...29. Святлана Чапельнікава (Беларусь) — 4.36,97

Усяго стартавала 31 удзельніца.

Аляксей АЙДАРАЎ.

Размеркаванне медалёў пасля пяці дзён Алімпіяды (17 камплектаў медалёў)

	З	С	Б	Усяго
1. Германія	3	4	4	11
2. Расія	3	2	0	5
3. Фінляндыя	2	1	1	4
4. Японія	2	1	0	3
5. ЗША	2	0	0	2
6. Нарвегія	1	1	3	5
7. Канада	1	1	3	5
8. Галандыя	1	1	0	2
9. Балгарыя	1	0	0	1
10. Францыя	1	0	0	1
11. Італія	0	3	1	4
12. Аўстрыя	0	1	4	5
13. Чэхія	0	1	0	1
14. Украіна	0	1	0	1
15. Беларусь	**0**	**0**	**1**	**1**
16. Бельгія	0	0	1	1
17. Швейцарыя	0	0	1	1
Усяго:	17	17	17	51

Папоўніць беларускую скарбонку ў бліжэйшы час могуць, хутчэй за ўсё, нашы біятланісты. У нядзелю, 15 лютага, у 6 гадзін раніцы па беларускаму часу пачнецца спрынтэрская гонка на 7,5 км.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

З НАГОДЫ

ПАДНАЦІСНІЦЕ, «КАРОСЫЯ» ВЫ НАШЫ!

Алімпіяда працягваецца. З усімі прысутнымі ёй «алімпійскімі» атрыбутамі: для кагосьці слёзы, а камусьці чэпчыкі ўгору...

Хоць пра слёзы бабулька надвое сказала: напэўна многія з нас бачылі, якія слёзы радасці каціліся з вачэй «залатога» японскага канькабежца Хіраясу Шуміцу, як, стоячы на каленях пасля сваёй пераможнай спрынтэрскай гонкі, шчодра палівала слязьмі японскі снег расійская лыжніца Ларыса Лазуціна, якія пякучыя слёзы, можа, нават не столькі ад болю, колькі ад жалю за тое, што для яго Алімпіяда ўжо скончылася, сталі ў вачах галандскага канькабежца Эрбена Венемарса.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

ПАД СТАРШЫНСТВАМ ПАЎЛА ШЫПУКА АДБЫЛОСЯ ПАСЯДЖЭННЕ ПРЭЗІДЫУМА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Зацверджаны план мерапрыемстваў па рэалізацыі паўнамоцтваў Савета Рэспублікі на першае паўгоддзе 1998 года. З дзесяці раздзелаў плана найбольш значныя: заканадаўчая, міжпарламенцкая і міжнародная дзейнасць. Членам Савета Рэспублікі трэба будзе разгледзець больш за пяцьдзесят законапраектаў, каля дзесятка Дэкрэтаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Ужо ідзе падрыхтоўка да восьмай сесіі Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі, якая адбудзецца ў Гомелі. Прадстаўнікі Савета Рэспублікі прымуць удзел у рабоце Міжпарламенцкага камітэта «чацвёркі», Міжпарламенцкай асамблеі СНД, Парламенцкай асамблеі Савета Еўропы, АНСЕ, Міжпарламенцкага саюза. План таксама змяшчае і мерапрыемствы па ажыццяўленню Саветам Рэспублікі кантрольных паўнамоцтваў, узаемадзеянню з дзяржаўнымі органамі, мясцовымі Саветамі дэпутатаў і шэраг іншых.

Прэзідыум прааналізаваў работу са зваротамі грамадзян.

У мінулым годзе з просьбай аб прыёме ў Савет Рэспублікі звярнуліся 494 чалавекі, паступіла 313 пісьмовых заяў. Старшыняй, намеснікам Старшыні і старшынямі пастаянных камісій Савета Рэспублікі прынята 399 чалавек. Праблемы, з якімі звярталіся грамадзяне ў вышэйшы заканадаўчы орган краіны, у асноўным датычалі забеспячэння законнасці і ахвовы правапарадку, эканамічнай рэформы і ліквідацыі вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС, жылля і камунальнай гаспадаркі, працы і сацыяльнай абароны насельніцтва. Па меры магчымасці Савет Рэспублікі аказваў садзейнічанне ў іх вырашэнні, рабіў запыты ў адпаведныя міністэрствы і ўстановы. Аднак многія праблемы не заўсёды адносіліся да яго кампетэнцыі. У такіх выпадках грамадзянам тлумачыліся іх правы і абавязкі з пункту гледжання заканадаўства, давалася тлумачэнне, у якія ведамствы ім трэба звярнуцца.

Прэзідыум Савета Рэспублікі абмеркаваў зварот рэдкалегіі газеты «Звязда», якія датычаць апублікавання заканадаўчых актаў. Было адзначана, што ў краіне сёння дзейнічае Закон Беларускай ССР «Аб парадку апублікавання і ўступлення ў сілу законаў Беларускай ССР і іншых актаў, прынятых Вярхоўным Саветам Беларускай ССР і яго органамі» ад 3.07.90 г. з унесенымі змяненнямі ад 14.11.91 г. Згодна з ім прынятыя заканадаўчыя акты публікуюцца ў «Звяздзе» і «Народнай газеце». Выдзяленне сродкаў на гэтыя мэты не прадугледжваецца. Самі ж рэдакцыі не ў стане несці фінансавыя выдаткі. Да таго ж «Народная газета» страціла парламенцкае заснавальніцтва і стала акцыянерным таварыствам. У выніку закон на сённяшні дзень працуе не ў поўнай меры. Заканадаўчыя акты публікуюцца ў асноўным у газеце «Звязда» і толькі на беларускай мове.

Патрабуе ўдасканалення і дагадзенне да грамадзян змяненняў і дапаўненняў у дзеючае заканадаўства. Пры цяперашняй практыцы, калі публікуюцца толькі ўнесеныя папраўкі, нават спецыялісту часам цяжка ў іх дэталёва разабрацца. У дадзеным выпадку патрэбна поўная перадрукоўка законаў, якія падвергліся істотным змяненням.

Заканадаўствам не агаворваецца і парадак перадачы прававых актаў у друк. У законе запісана, што яны публікуюцца Прэзідыумам Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Цяпер жа апошні подпіс на дакуменце належыць Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь.

У сувязі з гэтым Прэзідыум Савета Рэспублікі прыняў рашэнне звярнуцца да Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь з просьбай выдаць Указ «Аб парадку апублікавання законаў і іншых нарматыўных актаў Рэспублікі Беларусь». Прапанаваць Савету Міністраў вырашыць пытанне аб выданні штотыднёвага дадатку-ўкладыша «Заканадаўчы веснік» у газеце «Звязда» з выдзяленнем на гэтыя мэты дадатковых дзяржаўных датацый і паперы з дзяржаўнага рэзерву.

На Прэзідыуме таксама былі прыняты рашэнні аб інфармацыйна-аналітычных матэрыялах па выніках работы трэцяй сесіі Савета Рэспублікі і аб прадстаўніцтве членаў Савета Рэспублікі ў Міжпарламенцкім саюзе.

Прэс-служба Савета Рэспублікі.

РЭЧАВЫ РЫНАК У МАГІЛЁВЕ НЕ ПРАЦУЕ

У адрозненне ад сваіх калег у сталіцы і іншых абласных цэнтрах магілёўскія прадпрымальнікі пакуль не маюць намеру аднаўляць гандаль на рэчавых рынках, нягледзячы на прыпыненне двайнога падаткаабкладання па выніках мінулага года.

Старшыня абласнога камітэта па прадпрымальніцтву і інвестыцыях Аляксандр Горваль лічыць, што «магілёўскія прадпрымальнікі хочуць пачаць працу ва ўмовах поўнага юрыдычнага забеспячэння сваёй дзейнасці. А на сённяшні дзень пакуль поўнай яснасці няма».

Самай галоўнай невырашальнай праблемай дробных прыватных гандляроў застаецца ўведзены сёлета парадак сертыфікацыі і гігіенічнай рэгістрацыі тавару. Прадпрымальнікі патрабуюць, па-першае, спрасціць гэтую сістэму і, па-другое, даць магчымасць праходзіць усе неабходныя экспертызы і атрымліваць адпаведныя паперы ў абласным цэнтры. Пакуль жа сертыфікаты выдаюць толькі ў сталічных установах і, па падліках прафсаюза прыватных прадпрымальнікаў Магілёва, кожная паездка ў Мінск будзе абыходзіцца гандляру прыблізна ў 10—15 мільёнаў рублёў.

Упраўленне гандлю Магілёўскага аблвыканкама пасля нарады з усімі зацікаўленымі бакамі накіравала ў сваё міністэрства просьбу сапраўды спрасціць працэдуру атрымання сертыфікатаў і арганізаваць такую працу ў вобласці. Гарадская ўлада таксама гатова далучыцца да гэтай слушнай прапановы: намеснік старшыні гарвыканкама Мікалай Іванчанка выказаў упэўненасць, што праводзіць экспертызы ў Магілёўскім цэнтры стандартызацыі і метралогіі магчыма і для гэтага патрэбны толькі дазвол «зверху». Паводле іншых даных абласной асацыяцыі прадпрымальнікаў, арганізацыя сертыфікацыі і гігіенічнай рэгістрацыі ў абласным цэнтры будзе каштаваць прыблізна сто тысяч долараў ЗША.

Пакуль «вертыкаль», адпаведныя міністэрствы і ведамствы будуць вырашаць праблему з сертыфікацыяй, прадпрымальніцкі прафсаюз патрабуе ад гарадской улады прыняць рашэнне аб прыпыненні дзеючай з пачатку года сістэмы і не штрафаваць гандляроў, якія не афармілі патрэбныя дакументы, але ў мэры лічаць, што прыпыненне дзеяння рэспубліканскіх нарматыўных актаў не ўваходзіць у кампетэнцыю мясцовых органаў улады. Адначасова кіраўніцтва горада выказала гатоўнасць разбірацца па кожнаму канкрэтнаму выпадку, калі ўшчамляюць правы прадпрымальніка, напрыклад, не даюць магчымасці прайсці сертыфікацыю тавараў у Мінску. «Але да гэтага часу падобных скаргаў не паступала», — зазначыў намеснік старшыні Магілёўскага гарвыканкама. А вось гарантаваць усім гандлярам агулам свабоду ад уведзенай сістэмы, якая, у рэшце рэшт, гарантуе спажыўцам набыццё якаснага тавару, у гарвыканкаме не збіраюцца. «Мы не жадаем, каб на магілёўскіх рынках прадаваўся дрэнны тавар, — пракаменціраваў пазіцыю гарадской «вертыкалі» Мікалай Іванчанка. — Мы не жадаем падтрымліваць «чорны» рынак, у тым ліку і іншых дзяржаў. А тыя якасць тавараў павінны пацвярджаць адпаведныя дакументы, жадаюць гэтага прыватныя прадпрымальнікі ці не. А працаваць зараз ці не — вось гэта іхняя справа. У любым выпадку, гандляваць ім сёння ніхто не забараняе. Трэба толькі выконваць правілы...»

Ілона ІВАНОВА.

ШАПАВАЛАЎ Сяргей Васільевіч

11 лютага 1998 года пайшоў з жыцця старшыня Гомельскага гарадскога выканаўчага камітэта Шапавалаў Сяргей Васільевіч.

Шапавалаў С.В. нарадзіўся 15 студзеня 1945 года ў вёсцы Хізаў Кармянскага раёна Гомельскай вобласці.

У 1975 годзе закончыў Беларускі інстытут інжынераў чыгуначнага транспарту па спецыяльнасці інжынер-будаўнік.

Да назначэння на пасаду старшыні Гомельскага гарвыканкама працаваў на розных пасадах у будаўнічых арганізацыях горада, потым загадчыкам аддзела будаўніцтва і гарадской гаспадаркі Гомельскага гаркама КПБ, ва ўпраўленні капітальнага будаўніцтва гарвыканкама, пасля першым намеснікам старшыні Гомельскага гарадскога Савета народных дэпутатаў, намеснікам старшыні выканкама па будаўніцтву. 29 гадоў жыцця Шапавалаў С.В. прысвяціў будаўніцтву, развіццю і добраўпарадкаванню горада Гомеля.

Сяргей Васільевіч меў добрую прафесійную падрыхтоўку. Яму заўсёды былі ўласцівы прынцыповасць і настойлівасць, аператыўнасць і мэтанакіраванасць у рабоце, уменне вырашаць бягучыя і перспектыўныя пытанні.

Шапавалаў С.В. быў добрым сем'янінам, надзейным таварышам, чалавекам высокай культуры. Ён адносіўся з увагай, дабрыней і спагадлівасцю да людзей і таварышаў па рабоце, за што і здабыў заслужаны аўтарытэт і павагу.

Светлая памяць пра Сяргея Васільевіча, яго добрыя справы назаўсёды застанецца ў памяці тых, хто яго ведаў.

Шыпук П.У., Малафееў А.А., Мясніковіч М.У., Пракаповіч П.П., Вайцянкоў М.Р., Сяліцкі В.С., Бык У.Ф., Чарнаштан У.С., Жукаў П.П., Барадзінчык І.А., Зашчук В.В., Гапоненка М.В., Самборскі Ю.А., Давідовіч У.У., Мацюк В.К., Пратасавіцкі М.А., Філімончык Т.С.

ПАДНАЦІСНІЦЕ, «КАРОСЫЯ» ВЫ НАШЫ!

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Так, няўдалае падзенне нарвежскага канькабежца пад ногі галандца прывяло да таго, што апошняга шпіталізавалі з пераломам ключыцы. Шкада! Аднак спорт ёсць спорт. Напрыклад, для беларускага хакеіста Эдуарда Занкаўца Алімпіяда толькі пачынаецца. Не ўключаны ў асноўны састаў Эдуард быў вымушаны тэрмінова вылецець учора ў Японію, каб замяніць траўміраванага Алега Антоненку. Нашы ж хакеісты рашуча настроены на заўтрашнюю гульню з канадцамі — пра беларусаў ужо добра ведаюць, а японскія балельшчыкі пасля таго, як нашы згулялі з іхняй камандай унічыю, і наогул абяцаюць хлопцам добрую падтрымку (дарэчы, паводле некаторай інфармацыі, японскія «гандлі» і на самай справе падыходзілі ў беларускі трэнерскі штаб з адной «тактычнай» просьбай, праўда, дарэмна). І ўжо пры людзям далейшым раскладзе для беларускай зборнай іх пападанне ў васьмёрку мацнейшых каманд свету — ужо за гонар. Учора, напрыклад, у Алімпійскую вёску хлопцам прыйшла тэлеграма з беларускага спартыўнага міністэрства з павіншаваннем аб тым, што ўсе нашы хакеісты, у каго яшчэ няма звання майстра спорту міжнароднага класа, атрымліваюць іх. Оцэнь карасо!

Ніядрэнная, калі не сказаць больш, і ўчарашняя першая і пакуль што адзіная «бронза» на дыстанцыі 20 км беларускага біятланіста Аляксея Айдарава. І зноў-такі ўчора яму з Радзімы быў перасланы заслужаны грашовы чэк на 15 тысяч долараў (10 працэнтаў спартсмен можа абнявіць адразу ж у Японіі). Краіна павінна ведаць сваіх герояў!

Алесь СІВЫ.

ЭКСПЕРТНА!

Аляксандр ГРЫГАРАЎ, *намеснік міністра спорту і турызму Беларусі:*

— Калі ацэньваць выступленні нашых алімпійцаў у гэтыя першыя дні, то я асабліва не пераболышваў бы заслугі нашых спартсменаў. Так, усе мы радаваліся за паспяховае выступленне хакейнай зборнай Беларусі, парадаваў бронзавым медалём біятланіст Аляксей Айдараў, па магчымасцях і нават крыху лепш выступілі нашы лыжнікі. Гэта радуе! Аднак я б пакуль глядзеў на выступленні нашых спартсменаў больш крытычна. Абсалютна дрэнна выступілі нашы канькабежцы, а Навічанка (так і напішыце) — і ўвогуле, правальна. У жаночым біятлоне ўсе чакалі медаля ад тытулаванай Святланы Парамыгінай, ды і куды лепшых вынікаў ад іншых біятланістак. Дзе вынікі? Няма! Як няма чаго сёння той жа Святлане скардзіцца на тое, што мазь да лыжаў не тую падабралі. Умовы ж перад Гульнямі былі створаны для беларускіх алімпійцаў самыя што ні на ёсць аптымальныя. Зусім іншага чакалі мы і ад нашых фрыстайлістаў, не робіць гонару і 50-я месцы нашых гарналыжнікаў. Адным словам, я пакуль вельмі стрымана мяркую аб дасягненнях нашых спартсменаў і разлічваю, што лепшае яшчэ наперадзе.

РЭЗЕРВЫ СТАРОЙ ДРУЖБЫ НЕ БЯСКОНЦЫЯ

Учора рэдакцыя атрымала паведамленне прэс-службы МЗС краіны аб пачатку афіцыйнага візіту міністра замежных спраў Івана Антановіча ў Арабскую Рэспубліку Егіпет, яго перагаворах з генеральным сакратаром Лігі арабскіх дзяржаў Ісматам абд эль-Магідам і міністрам замежных спраў Егіпта Амра Мусой. Па выніках перагавораў падпісаны пратакол аб супрацоўніцтве паміж міністэрствамі замежных спраў Беларусі і Егіпта.

Праграма візіту прадугледжвае таксама сустрэчу з прэзідэнтам Мухамедам Хасні Мубаракам, Старшынёй Народнага сходу Ахмедам Фатхі Сururам, міністрам міжнароднага супрацоўніцтва, міністрам гандлю.

Звычайна мы друкуем і не каменціруем падобныя паведамленні. Але на гэты раз вырашылі парушыць традыцыю з прычыны велізарнага значэння для Беларусі наладжвання плённых двухбаковых адносінаў з гэтай краінай.

Для Беларусі Егіпет якраз той шчаслівы выпадак, калі былая прыналежнасць да Савецкага Саюза (не тое што з еўрапейскімі суседзямі і ранейшымі сябрамі па сацлагеру) з'яўляецца вялікім плюсам і значным крэдытам даверу для паспяховага развіцця ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва ва ўсіх сферах. Але ў нас гэта чамусьці рэальна ўсвядомілі толькі летась, пасля таго як стала відавочна, што адносіны з вядучымі еўрапейскімі структурамі (Еўрапейскім саюзам, Саветам Еўропы, Еўрапарламентам) істотна сапсаваліся і разказа палепшэння іх на бліжэйшую перспектыву не прадбачыцца. Тады ў нас актыўна ўзяліся за грунтоўную распрацоўку так званага ўсходняга вектара знешняй палітыкі і гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва.

І першыя больш-менш значныя намаганні ў гэтым накірунку прывялі да прыемнага адкрыцця: нас там, у арабскім свеце, памятаюць, паважаюць і гатовыя для дзелавых сустрэч на розных узроўнях, у тым ліку і на самым высокім.

Першыя паездкі беларускіх афіцыйных асоб на Блізкі Усход, у тым жа Егіпет, былі абнадзейлівыя. Пасланцы вярталіся дамоў поўныя светлых перспектыў і ахвотна дзяліліся з прэсай уражаннямі і аптымістычнымі меркаваннямі наконт вялікай будучыні ўсходняга вектара.

Можна было б шчыра парадавацца разам з імі, калі б не адна акалічнасць, якая, напрыклад, мяне вельмі засмучае. Мы моцна спазніліся з прыходам на Блізкі Усход увогуле і ў Егіпет — у прыватнасці. Кажу так, бо амаль тры гады таму ў саставе вялікай групы журналістаў краін СНД мне пашчасціла наведаць гэту дзіўную і старажытную зямлю.

Паездка была насычана шматлікімі сустрэчамі з прадстаўнікамі палітычнай і дзелавой эліты краіны. Міністр замежных спраў з цеплынёй гаварыў аб жаданні Егіпта развіваць супрацоўніцтва з Беларуссю. А кіраўнік саюза прадпрымальнікаў вядомы і аўтарытэтны ў арабскіх краінах бізнесмен, не хаваў свайго здзіўлення з прычыны таго, што Беларусь пасля развалу СССР слаба прысутнічае на егіпецкім рынку. І ён не мог зразумець чаму. У Егіпце, па яго словах, добрая рэпутацыя ў нашых калёсных трактароў і грузавікоў. Акрамя іх егіпцян задаволілі б па якасці, а галоўнае па цане, многія іншыя беларускія тавары. «Гандлюйце з намі», — заклікаў буйны бізнесмен.

Тады гэты заклік калі і быў пачуты, то не ўспрыняты ў поўнай меры. Можа таму гандлёвы абарот Беларусі і Егіпта мізэрны — слабым суцяшэннем можа хіба служыць тое, што наш экспарт непараўнальна пераўзыходзіць імпарт з Егіпта — 479 тыс. долараў.

Чым і каму Беларусь абавязана гэткімі, без перабольшання, сардэчнымі адносінамі з боку егіпцян? Прычым як простых людзей з вуліцы, так і дзяржаўных кіраўнікоў вышэйшага рангу. Адказ просты: у Егіпце не забылі, як мне здалося, свята захоўваюць успаміны аб сяброўстве і надзвычай цесным супрацоўніцтве з СССР. У час нашай паездкі на Суэцкі канал егіпцяне з вялікай удзячнасцю ўзгадвалі, як у 1956 годзе пасля нацыяналізацыі канала і пачатку ў сувязі з гэтым англа-франка-ізраільскай агрэсіі выстаяць Егіпту ўдалося дзякуючы выключна рашучай дапамозе Савецкага Саюза.

А на Асуанскай плаціне нам гаварылі, што ў краіне і сёння лічаць яе сімвалам размаху і плёну былога эканамічнага супрацоўніцтва з СССР.

Няма таго Саюза, а добразычлівасць егіпцян захавалася і зараз распаўсюджваецца на новыя незалежныя дзяржавы, якія ўзніклі пасля яго развалу. Нескалькі гадоў таму Егіпет стварыў фонд па тэхнічнаму супрацоўніцтву з краінамі СНД і штогод адтуль запрашае за свой кошт дзесяткі спецыялістаў розных галін на стажыроўку. Вось і цяпер рыхтуецца да паездкі туды чарговая група з Беларусі.

Відавочна, старая дружба з гэтай краінай тоіць у сабе велізарныя рэзервы. І не толькі ў сферы эканомікі, дзе наш гандлёвы абарот пры ўмелым вядзенні спраў мог бы дасягнуць не адной сотні мільёнаў долараў. Шматабяцальныя перспектывы і ў палітычным супрацоўніцтве. Егіпет з кожным годам адыгрывае ўсё большую ролю на міжнароднай арэне. З ім сёння лічацца на планеце пры прыняцці важнейшых рашэнняў. Каір на працягу апошніх гадоў прымаў у сябе шэраг буйнейшых, на ўзроўні кіраўнікоў дзяржаў, сусветных канферэнцый. Іх правядзенню ў Каіры ў многім садзейнічаў егіпцянін Бутрас Галі, папярэдні генсек ААН.

Магчыма, старая дружба сапраўды не ржавее. Аднак трэба мець на ўвазе, што ў апошні час у Егіпта з'явіліся новыя інтарэсы і, відаць, новыя сябры. Цяпер гэта адна з самых развітых краін Блізкага Усходу і Афрыкі — летась эканамічны рост склаў 5,2 працэнта, а нафтавы экспарт быў на 15 працэнтаў (запасы нафты і газу значна пераўзыходзяць «хатнія» патрэбы). Фінансавы стан краіны стабільны, валютныя запасы па выніках мінулага года ацэньваюцца ў 20 млрд. долараў. Замежныя інвестыцыі ў параўнанні з 1996 годам выраслі ў 5 разоў і дасягнулі 1,5 млрд. долараў.

Момантам, які павінен нас насцярожыць, з'яўляецца тэндэнцыя да пашырэння знешняга гандлю з ЗША, развітымі краінамі Еўропы і адначасовым скарачэннем долі СНД. А эканоміка, як вядома, у многім вызначае палітыку. Сёння Егіпет разам з прыярытэтным умацаваннем адносінаў з ЗША (Каір штогод атрымлівае ад амерыканцаў дапамогі на 2,3 млрд. долараў) развівае актыўнасць па лініі сатрудніцтва з Еўрапейскім саюзам.

Леанід ЛАХМАНЕНКА.

ДЭКЛАРАВАННЕ — СПРАВА НОВАЯ. НЯДОЎГА І ЗАБЛЫТАЦЦА

Як паказала нядаўняе пасяджэнне Камісіі па бюджэту і фінансах, на якім прысутнічалі прадстаўнікі Дзяржаўнага падатковага камітэта, падыходы адносна новага заканадаўчага акта па-ранейшаму застаюцца рознымі.

Праўда, спрэчак ужо не выклікае сама ідэя дэкларавання. Але калі размова заходзіць пра механізм прадастаўлення дэкларацый грамадзянамі, парадак збору даных, то сітуацыя назіраецца зусім адваротная. На погляд членаў камісіі, гэтую сферу трэба яшчэ моцна ўдасканальваць, паколькі сёння яна рэгламентавана мінімальна. Дэпутаты засяроджваюць увагу і на тым, што ўжо сёння ў законапраект закладваюцца пэўныя рысы бюракратызму механізма дэкларавання. Яны не згодныя і з тым, што законапраект павінен цалкам паўтараць дэкрэт прэзідэнта. Як сказаў дэпутат Леанід Сечка, за прайшоўшы час ужо можна меркаваць пра недахопы дэкрэта і пра яго адметнасці, таму парламенту ў рабоце над дакументам неабходна выкарыстаць станоўчыя палажэнні дэкрэта і выключыць магчымасць пераняслення ў закон адмоўных.

Тэма дэкларавання гучала на пасяджэннях некаторых іншых пастаянных камісій Палаты прадстаўнікоў, паколькі члены Падатковага камітэта здзейснілі своеасаблівае «кабінетнае» турнэ па Дому ўрада, раз'ясняючы дэпутатам свае пазіцыі адносна працэсу дэкларавання. Аднак сустрэчы закончыліся безвынікова ў тэхналагіі па супрацоўніцтву камітэта. Дарэчы, высветлілася, што навот дэпутаты ў некаторых выпадках блытаюць дэклараванне даходаў, маёмасці і крыніц грашовых сродкаў з дэклараваннем сукупнага гадавога даходу. Вялікі рэзананс у грамадстве выклікала менавіта апошняе. Таму адносна яго таксама ўзнікла шмат пытанняў. Паводле інфармацыі намесніка старшыні Дзяржаўнага падатковага камітэта Аляксандра Дарашэнкі, пасля ўмяшання ў канфлікт прэзідэнта працэс падачы дэкларацый прыпынены. Зараз распрацоўваецца ўказ кіраўніка дзяржавы, дзе і будуць расстаўлены ўсе кропкі над «і» ў гісторыі пад назвай «дэклараванне».

Юрась ЛЯШКЕВІЧ.

БЕЛАРУСЬ УШАНОЎВАЕ ПАМЯЦЬ ПРА ПЯТРА МАШЭРАВА

Урачыстасці з нагоды 80-годдзя з дня нараджэння Пятра Міронавіча Машэрава адбудуцца ў Мінску 13 лютага.

Як паведамілі карэспандэнту БЕЛТА намеснік старшыні Мінгарвыканкама Віктар Чыкін, пачнуцца яны з ускладання кіраўнікамі горада кветак да мемарыяльнай дошкі, устаноўленай на доме, дзе жыў славуты сын беларускага народа, і да памятнага знака на праспекце, які носіць яго імя.

Вечарам у Цэнтральным Доме афіцэраў адбудзецца ўрачыстае пасяджэнне. Слова пра выдатнага дзяржаўнага дзеяча Беларусі, цудоўнага кіраўніка і героя апошняй вайны скажа Старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Анатоль Малафееў.

Пасля ўрачыстага пасяджэння пачнецца канцэрт, у якім прымуць удзел артысты беларускай і расійскай эстрады. Урачыстасці з нагоды 80-годдзя Пятра Машэрава адбудуцца ва ўсіх раёнах беларускай сталіцы, а таксама на прадпрыемствах і ва ўстановах, якія носяць імя славутага земляка.

Людміла КЛАСКОЎСКАЯ, БЕЛТА.

ЗАЛАТЫЯ ОРДЭНЫ СТАЛІ ЯБЛЫКАМ РАЗЛАДУ

Урад Літвы, відаць, без папярэдняга ўзгаднення з кіраўніцтвам сейма вырабіў тры спецыяльныя ордэны Вялікага князя Вітаўтаса з залатымі ланцугамі і прапанаваў літоўскаму парламенту ўнесці папраўкі ў Закон аб дзяржаўных узнагародах.

Гэтыя папраўкі павінны прадугледжваць магчымасць уручэння такіх ордэнаў у якасці вышэйшай дзяржаўнай узнагароды старшыні сейма Вітаўтасу Ландсбергісу, у якога заканчваецца тэрмін знаходжання на гэтай пасадзе, а таксама цяперашняму кіраўніку дзяржавы Альгірдасу Бразаўскасу і нядаўна выбранаму прэзідэнту Валдасу Адамкусу.

Вітаўтас Ландсбергіс адмовіўся ад узнагароды і паехаў у сваю чарговую замежную паездку. Абмеркаванне паправак да Закона аб узнагародах без удзелу Ландсбергіса па ініцыятыве радыкальных кансерватараў ператварылася ў сапраўдны суд над прэзідэнтам Бразаўскасам. Прамоўцы ад правых партый патрабавалі не ўзнагароджваць яго, а асудзіць. Убачыўшы, што гэта ініцыятыва ўрада ператвараецца ў яблык разладу, ад узнагароды адмовіўся і Валдас Адамкус. У такой сітуацыі дэпутатам сейма, якія моцна перасварыліся, не засталося нічога іншага, як спыніць абмеркаванне праблемы ўзнагароджання вышэйшых кіраўнікоў краіны, а залатыя ордэны перадаць на захоўванне ў дзяржаўны фонд каштоўнасцей.

Альгімантас БРАЗАЙЦІС, БЕЛТА.

З БЕРАГОЎ РУРА НА БЕРАГ СВІСЛАЧЫ

У другой палове мая ў Мінску збярэцца «прызямліцца» вялікі «дэсант» грамадскасці з берагоў Рура, каб прыняць удзел у чарговым Тыдні міру.

Гэтыя мерапрыемствы сталі ўжо традыцыйнымі. Яны амаль штогод праводзяцца па чарзе то на беразе нямецкай ракі Рур, то ў Мінску, ля вытокаў Свіслачы. У іх бяруць удзел дэпутаты парламентаў, навукоўцы, прадстаўнікі грамадскасці дзвюх краін. А ладзяць такія сустрэчы Беларускі камітэт міру і ўплывовая арганізацыя Маннеарбайт Евангелісцкай царквы Вестфаліі.

Днямі беларускую сталіцу наведалі кіраўнікі памянёнай арганізацыі Ханс-Георг Акермаер і Вольфганг Менцаль, каб удакладніць план Тыдня міру. Мяркуецца, што ён пачнецца семінарам на тэму: «Беларусь—Германія: вынікі і перспектывы супрацоўніцтва». Госці з ФРГ наведаюць Вілейку, Капыльскі раён, пажывуць у сем'ях беларусаў. Яны таксама маюць намер наведаць дабрачынныя фонды і арганізацыі, якія аказваюць дапамогу чарнобыльцам, каб абмеркаваць пытанні далейшага ўзаемадзеяння.

Як зазначыў у гутарцы з намі старшыня Беларускага камітэта міру Іван Кірычэнка, сустрэчы на берагах Свіслачы паспрыяюць усталяванню лепшага ўзаемаразумення і супрацоўніцтва паміж ФРГ і Рэспублікай Беларусь.

Іван СЯРГЕЕЎ.

ВУЧЫЦЦА АРГАНІЗАЦЫІ ТУРЫЗМУ Ў ФРАНЦУЗАЎ

Спецыяльна для ўрачыстага ўручэння дыпломаў французскага сертыфіката стажорам Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта прыехалі ў Мінск два французы — спадар Рагон, каардынатар франка-беларускай праграмы ў галіне турызму, прадстаўнік Савета Еўропы ў Беларусі і Літве, і спадар Лемцан, аташэ па культуры, дырэктар дыплома. Французскія дыпломы прызначаны дзвюм мілым дзяўчынам — Святлане Арцюшэўскай і Валерыі Яўціхавай, якія два гады паспяхова вывучалі — спачатку ў прыватнай школе спадара Леві, а потым у Бургонскім універсітэце французскую мадэль арганізацыі і кіравання турызмам. У Францыі, якая з'яўляецца турысцкай Меккай вось ужо цэлае стагоддзе, конкурс на атрыманне такога дыплома складае 6—8 чалавек. Дыплом адпавядае нашай аспірантуры і дазваляе, акрамя непасрэднай дзейнасці, займацца выкладаннем атрыманай спецыяльнасці ў ВНУ. Святлана і Валерыя ўжо з кастрычніка вядуць курсы ў студэнтаў Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта, кіраўніцтва якога зараз дамаўляецца са спадаром Рагонам аб працягу сумеснай адукацыйнай праграмы.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

КРЫМІНАЛ

РАБІЛІ «БІЗНЕС» НА... МОГІЛКАХ

Бізнес, як вядома, бывае розны. А два непрацуючыя з Рэчыцы, адзін ва ўзросце 17, а другі — 27 гадоў вырашылі падзарабіць на штучных кветках і дэкаратыўных карзінах, якія пакідаюць родзічамі і знаёмымі на магілах памерлых.

Некалькі «аперацый» у горадзе над Дняпром закончыліся ў іх паспяхова, пасля чаго няголькі вырашылі пашырыць свой бізнес, і з'явіліся на могілках недалёка ад Гомеля, дзе набілі вышэйпамянёным «таварам» тры вялікія гаспадарчыя сумкі. На гэты раз фартуна адвярнулася ад іх: рабаўнікі трапілі ў міліцыю.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

НЕВЯДОМЫЯ АМАТАРЫ ЯДАХІМІКАТАЎ

З 31 студзеня па 9 лютага праўленне аднаго з калгасаў Верхнядзвінскага раёна нават і не здагадвалася, што збяднела. Менавіта так можна меркаваць, калі прыгадаць заяву, з якой у РАУС звярнулася гаспадарка.

Як аказалася, у адзін з гэтых дзён нейкія зламыснікі ўзламалі замкі ў складскім памяшканні калгаса ў вёсцы Сакалоўшчына. Невядомым удалося вынесці адтуль ядахімікатаў на 124 мільёны рублёў. Небяспечны «груз» і злачынцы зараз вышукваюцца.

Ігар ГРЫШЫН.

ХТО ВІНАВАТЫ Ў АШУКАНСТВЕ «БРЭСТГАЗААПАРАТА»?

Ужо колькі прадпрыемстваў краіны пацярпелі ад залішняй даверлівасці, адпускаючы сваю прадукцыю невядомым фірмам без папярэдняй аплаты.

Нядаўна пракуратурай Брэсцкай вобласці была ўзбуджана крымінальная справа па факту крадзяжоў газавых пліт у акцыянерным таварыстве «Брэстгазаапарат». А крадзеж гэты адбыўся па стандартнай і добра вядомай схеме, якой ужо даўно карыстаюцца розныя прайдзісветы. Як сведчаць матэрыялы справы, яшчэ ў пачатку 1996 года асобныя службовыя асобы акцыянернага таварыства без папярэдняй аплаты адпусцілі трам камерцыйным фірмам 2076 газавых пліт на агульную суму 2,5 мільярда рублёў. Але грошы за тавар прадпрыемства «Брэстгазаапарат» да гэтага часу так і не атрымала. А даўжнікоў знайсці не так проста, бо фірмы аказаліся фіктыўнымі. Зараз пракуратура высвятляе, хто ж са службовых асоб акцыянернага таварыства дапусціў такую халатнасць.

Аляксей ТАРАНАЎ, начальнік прэс-цэнтра Пракуратуры Беларусі.

ПОЛЬШЧА:

МАГЧЫМА, СТВОРАЦЬ ПАВЕТЫ, А ВАЯВОДСТВАЎ БУДЗЕ МЕНШ

Польскія сродкі масавай інфармацыі ў гэтыя дні актыўна абмяркоўваюць адміністрацыйна-тэрытарыяльную рэформу, на ажыццяўленні якой настойваюць новы ўрад і парламенцкая большасць, дзе галоўную «скрыпку» іграюць прадстаўнікі «акцыі выборчай «Салідарнасць».

На сённяшні дзень у Польшчы 49 ваяводстваў. На думку рэфарматараў, ва ўзаемадносінах паміж цэнтрам і ваяводствамі, а таксама паміж апошнімі і тэрытарыяльнымі адзінкамі ніжэйшага ўзроўню існуе балаган, што, у прыватнасці, выявіла мінулагодняя паводка. Адміністрацыйны апарат вельмі грувасткі, працуе неэфектыўна, а фінансавыя затраты на яго ўтрыманне вялізныя. Грошы падаткаплацельшчыкаў не заўсёды справядліва размяркоўваюцца паміж тэрыторыямі. У параўнанні з жыхарамі галоўнага горада ваяводства людзі з невялікіх населеных пунктаў у горшым становішчы, а кантраляваць ваяводскую адміністрацыю ім складана.

Па гэтых і іншых прычынах прапануецца скараціць колькасць ваяводстваў да 12. Называюцца і іншыя лічбы — 14, 17, 25. Паралельна мяркуецца стварыць паветы з вялікімі паўнамоцтвамі. Іх адміністрацыя будзе бліжэй да праблем насельніцтва, каб яно рэальна ўплывала на свае ўлады і кожны злоты быў пад кантролем. Гэта паспрыяе лепшаму вырашэнню пытанняў аховы здароўя, адукацыі, правапарадку і г.д. Затраты на рэформу акупяцца за год-два, а эканомія грошай падаткаплацельшчыкаў на ўтрыманне апарату чыноўнікаў складзе 20 працэнтаў. Моцны ўрад, моцнае ваяводства, моцны павет — такая мэта ініцыятараў рэформы.

Аднак у іх шмат апанентаў, якія лічаць, што дакладнай канцэпцыі рэформы пакуль няма. Чаму 12 ваяводстваў, а не, скажам, 10 ці 20? Чаму сталіцай новага ваяводства стане гэты горад, а не іншы? Ці не лепш правамі і абавязкамі, якія атрымае павет, узмацніць існуючыя ваяводствы? Дзе абгрунтаванне фінансавай эканоміі на ўтрыманне адміністрацыйнага апарату? Не выключана, што дойдзе да рэферэндуму.

Дарэчы, тэма адміністрацыйна-тэрытарыяльнай рэформы закранаецца і ў нас. Цяжка сказаць, ці ёсць для Беларусі нешта карыснае ў польскім варыянце. Тым больш, што суседзі яшчэ канчаткова не вызначыліся. А вось таму, як абмяркоўваць важныя пытанні, сутыкаючы розныя погляды, у польскага тэлебачання павучыцца варта. Хаця, зразумела, сама па сабе дыскусія яшчэ не гарантуе, што варыянт, які ў рэшце рэшт перамога, найлепшы.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

ПЕЛЕНГ-НАВІНЫ

СЛЕДСТВА ПА СПРАВЕ ЗАМАХУ НА ПРЭЗІДЭНТА ГРУЗІІ ПРАЦЯГВАЕЦЦА

У Тбілісі поўным ходам ідзе следства па факту замаху на кіраўніка Грузіі. Учора стала вядома, што Грузія мае намер зноў афіцыйна запатрабаваць ад Расіі затрымання і перадачы грузінскім уладам экс-кіраўніка службы бяспекі краіны Ігара Георгадзе. Яго абвінавачваюць у арганізацыі мінулагодняга замаху на грузінскага прэзідэнта і падазраюць у дачыненні да новага. На думку назіральнікаў, калі Георгадзе сапраўды ў Расіі, Маскве ў гэтай сітуацыі мела б сэнс сапраўды заняцца яго пошукамі. Што датычыцца забітага тэрарыста, у кішэні якога знойдзены пашпарт на імя 28-гадовага жыхара Хасав'юрта, то пакуль афіцыйна ўстанавіць яго асобу не ўдалася. Армія і паліцыя знаходзяцца ў стане павышанай гатоўнасці. Пад ахову ўзяты ўсе аб'екты, якія здольны прыцягнуць увагу тэрарыстаў. З 3 гадзін ночы ў аўторак закрыта дзяржаўная мяжа краіны.

Тым часам патрабаванне парламента Грузіі ў сувязі з тэрактам падвергнуць інспекцыі расійскія базы, размешчаныя на грузінскай тэрыторыі, не знайшло падтрымкі ў прэзідэнта Шэварднадзе. Да таго часу, пакуль не будуць знойдзены сур'ёзныя падставы, каб сцвярджаць, што сляды тэрарыстаў вядуць да расійскіх ваенных, ні пра якую інспекцыю і блакіраванне баз і размовы быць не можа, заявіў прэзідэнт Грузіі. Аднак учора на галоўную базу групы расійскіх войскаў у Закаўказзі прыбыла інспекцыя расійска-грузінскіх камісій, якая складаецца з расійскага камандавання і прадстаўнікоў Міністэрства абароны Грузіі.

БАГДАД УСЁ Ж АТРЫМАЕ ГУМАНІТАРНЫ ГРУЗ З РАСІІ

У бліжэйшы час самалёт з грузам гуманітарнай дапамогі павінен вылецець з Ерэвана ў Багдад. Пра гэта заявіў учора старшыня Дзярждумы Селязнёў. Учора ноччу камітэт ААН па санкцыях супраць Ірака даў дазвол на вылет расійскага самалёта пасля таго, як савет Дзярждумы скараціў колькасць суправаджаючых груз дэпутатаў і журналістаў з 207 да 30 чалавек. Вылет учора затрымаўся з-за таго, што журналісты, якіх не было ў новых спісах дэлегацыі, падняліся на борт самалёта.

ЗША МОГУЦЬ ЎВЕСЦІ МАРАТОРЫЙ НА... ПАШЫРЭННЕ НАТО

Прэзідэнт ЗША Клінтан прадставіў учора на зацверджэнне амерыканскага сената пратаколы аб пашырэнні НАТО. Для прыняцця гэтага дакумента неабходна, каб яго адобрылі дзве трэці сенатараў. Уплывовы член сенацкага камітэта па ўзброеных сілах Уорнер заклікаў да ўвядзення трохгадовага мараторыя на пашырэнне НАТО пасля прыёму ў яго шэрагі Польшчы, Чэхіі і Венгрыі. Па яго словах, гэтая мера неабходна для ацэнкі вынікаў інтэграцыі. Дзяржсакратар ЗША Олбрайт выказалася супраць мараторыя, адзначыўшы, што ён прывядзе да новага расколу Еўропы.

ФРАНЦЫЯ ЗМАГАЕЦЦА З БЕСПРАЦОЎЕМ

Нацыянальная асамблея Францыі прыняла ўчора ў першым чытанні законапраект, які прадугледжвае скарачэнне працоўнага тыдня з 39 да 35 гадзін. Па плану левага ўрада гэта дазволіць стварыць новыя працоўныя месцы.

Высокі ўзровень беспрацоўя ў Францыі, які дасягае 12,2 працэнта, стаў адной з самых вострых праблем краіны.

Паводле паведамленняў радыё «Свобода», «Голас Амерыкі» і «Радыё Расіі».

ІНФАРМ-КАКТЭЙЛЬ

Эмілія Шындлер, удава германскага прамыслоўца, які ў гады гітлераўскага рэжыму выратаваў ад гібелі ў лагерах смерці 1300 польскіх яўрэяў і быў праслаўлены ў фільме «Спіс Шындлера», к канцу жыцця засталася без капейкі. У 1994 годзе муж і жонка Шындлеры жылі ў Аргенціне, але хутка Оскар кінуў Эмілію і вярнуўся ў Германію, пакінуўшы жонку без сродкаў на існаванне. Пасля выхаду на экраны фільма Спілберга Эмілія апублікавала мемуары, але кніга не мела масавага поспеху, паколькі ўдава малявала ў сваіх успамінах зусім іншага чалавека, называючы яго «чалавекам без годнасці». 90-гадовая Эмілія Шындлер жыве літаральна ў галечы, і прэзідэнт Аргенціны сваім указам назначыў ёй штомесячную пенсію ў суме 1000 долараў.

Асашыэйтэд Прэс

Салем Джума Мубарак, які жыве ў Аб'яднаных Арабскіх Эміратах, мнагадзетны бацька. У 50-гадовага мужчыны, які некалькі разоў у дзень заклікае жыхароў Рас-Эль-Хаймы да малітвы, ужо 49 дзяцей ад шасці жонак. Тром былым жонкам ён плаціць аліменты, трох іншых утрымлівае ў асобных дамах. Ён заявіў, што забяспечыць нараджэнне на свет 60 дзяцей і тым самым установіць нацыянальны рэкорд мнагадзетнасці.

ІТАР-ТАСС

З добраахвотнай экскурсіі ў морг, арганізаванай ДАІ Савецкага раёна горада Уфы, спрабуе ўцячы палова парушальнікаў дарожнага руху. Але заклікі інспектараў да «мужнасці» робяць сваю справу, і вадзіцелі бачаць плён «баявой славы» сваіх калег.

Мяркуючы па статыстыцы, нетрадыцыйныя формы работы прыносяць добрыя вынікі — паўторных парушальнікаў сярод «экскурсантаў» намнога менш, чым сярод проста аштрафаваных.

«Труд»

Першыя еўрапейцы, якія наведвалі Аўстралію пасля яе адкрыцця, вельмі здзівіляліся, убачыўшы кенгуру. Сёння гэтыя сумчатыя ўсім добра знаёмыя. Аднак і ў нашы дні госці здзіўляюцца, калі ўбачаць кенгуру на дрэве.

Але ўсё вельмі проста: з паўсотні відаў гэтых жывёл прыкладна дзесятак умеюць лазіць па дрэвах. Гэта дрэвавыя кенгуру, якія дасягаюць даўжыні 60 сантыметраў. Насяляюць яны Новую Гвінею і паўночна-ўсходнія раёны Аўстраліі. Дрэвавыя кенгуру харчуюцца пупышкамі і лістамі раслін, ліянамі, ягадамі і пладамі. Па зямлі яны бегаюць гэтак жа добра, як і звычайныя, а вось рухаючыся па галінах прымаюць гарызантальнае становішча. Што не перашкаджае сумчатым пры неабходнасці зрабіць скачок з вялікай вышыні.

«Інтэрнэшнл уайлдлайф».

Усходнія землі Германіі даганяюць заходнія ў галіне тэхналогій будучыні: гэты звышлёгкі аўтамабіль з блокам з трох сонечных модуляў, эманіцыраваных у форме абцякальніка, распрацаваны ва ўніверсітэце горада Хале (Саксонія-Ангальт). Аўтамабіль забяспечаны і батарэяй электраакумулятараў; скорасць 25 км/гадз.

Фота IN-Press/Zentralbild

СЁННЯ

СОНЦА

	Узход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	7.36	17.12	9.36
Віцебск	7.30	16.58	9.28
Магілёў	7.25	17.01	9.36
Гомель	7.19	17.02	9.43
Гродна	7.51	17.28	9.37
Брэст	7.47	17.32	9.45

МЕСЯЦ

Поўня 11 лютага

З 19.45 — 16-ыя месяцавыя суткі. З 5.10 месяц у сузор'і Дзевы.

ІМЯНІНЫ

Пр. Васіля, Грыгорыя, Іаана К. Эўлаліі, Мадэста

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца воблачнае надвор'е, на значнай частцы тэрыторыі ападкі, пераважна ў выглядзе дажджу. Тэмпература паветра ў Віцебску — 3—5, Гродне, Мінску, Магілёве — 4—6, Брэсце, Гомелі — 5—7 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак воблачна з праясненнямі, 13-га ўначы — па поўдню, 14-га ўдзень — па захаду ападкі, месцамі на дарогах галалёдзіца. Тэмпература ўначы — 3—8, удзень — 0—5 градусаў вышэй нуля; па паўднёваму захаду ўдзень і ўначы мінус 3 — плюс 2.

МЕРКАВАННІ НАКОНТ ЛІШНЯГА «ТЛУШЧУ» Ў ГАНДЛЮ – ЯЎНА ПЕРАБОЛЬШАНЫЯ...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Прычым многія лічылі, ды і цяпер лічаць, што гэту сферу дзяржаве ніяк нельга выпускаць са сваіх рук, бо акцыянеры, прыватнікі адразу ж пакінуць людзей і без хлеба, і без малака. Ваша таварыства стала першапраходцам у справе прыватызацыі дзяржаўнага гандлю харчовымі таварамі — і што ў выніку?

— Вынік бачны па тых жа паліцах магазінаў, на якіх засталіся і хлеб, і малако, хоць гандаль імі і з'яўляецца для нас цалкам стратным. Больш таго, асартымент харчовых тавараў нават пашырыўся, хоць у нас, як і ў многіх цяпер, востра не хапае абаротных сродкаў, існуюць і іншыя цяжкасці, якія вынікаюць з дзяржаўнага стрымлівання цэн.

Напрыклад, у нашых магазінах заўсёды ёсць у продажы не менш 10 відаў каўбасна-мясных вырабаў. Сама сітуацыя, імкненне выжыць і зарабіць (без разлікаў на нечую дапамогу) прымушаюць пільна сачыць за тым жа асартыментам, якім пакупніка ўжо нялёгка і здзівіць. Усё, у рэшце рэшт, заключаецца ў спрэчцы за таго ж пакупніка, у жорсткай канкурэнцыі, якая, па сутнасці, і існуе сёння толькі ў гандлі.

Скажам, калі пакупнік не знойдзе ў нас таго ці іншага тавару, ён хутчэй за ўсё не возьме і астатняга, а пойдзе ў іншы магазін, да канкурэнтаў (а іхніх магазінаў побач з нашымі — праз 300 метраў больш чым трэба), каб атаварыцца ўсім адразу. Даводзіца ўлічваць і той фактар, што нашы магазіны размешчаны пераважна ў прамысловым раёне, а, як вядома, рабіць закупкі прынята «дома», г. зн. па месцы жыхарства... Адным словам, асартымент трэба мець як мага багацейшы. Адпаведна, працуем з шырокім колам пастаўшчыкоў — як з дзяржаўнымі прадпрыемствамі, так і з прыватнымі фірмамі; не адмаўляем нікому, хто прапануе дабраякасны тавар і па прымальнай цане. Калі па асобных таварах і былі перабоі — то зусім нязначныя, і яны хутка ўхіляліся.

Варта тут жа назваць і такі фактар, як культуру абслугоўвання. Яна ў нас таксама павысілася істотна, пры гэтым акцыянеры таварыства даручылі дырэкцыі бязлітасна караць тых, хто падманвае, абважвае пакупніка, або груба з ім размаўляе.

І наступнае. Магазіны ранейшага райхарчгандлю, у якіх цяпер гаспадарыць таварыства (на ўмовах арэнды або маючы іх у сваёй уласнасці), у пераважнай большасці цалкам змянілі свой выгляд — як звонку, так і ўнутры. У іх прыемна зайсці. Мы паставілі мэтай поўнасцю ўсе магазіны рэканструяваць, адпаведна большую частку прыбытку накіроўваем на іх рамонт і пераабсталяванне. Увогуле, ва ўмовах той жорсткай канкурэнцыі, якая цяпер існуе ў гандлі, адносна невялікія магазіны могуць выжыць і развівацца толькі тады, калі яны аб'яднаюць свае рэсурсы і магчымасці, што мы і зрабілі. Пра гэта ж сведчыць і сусветная практыка.

● Так выглядаюць сёння гандлёвыя аб'екты ААТ «Постгандаль» і іх паліцы.
● Кантралёр-касір магазіна № 5 Ларыса АНДРЭЕНКА.

— Сяргей Аляксандравіч, і сучасны выгляд магазінаў, і асартымент, і культура абслугоўвання — гэта, вядома, добра, аднак для нашага пакупніка, для многіх з нас галоўным фактарам застаюцца цэны. А апошнія — даволі «куслівыя». На харчовыя тавары мы вымушаны траціць пераважную частку зароблёных сродкаў, а многія — і ўвогуле ўсе сродкі, ды і тых не хапае...

— І, вядома ж, многія вінавацяць у гэтым гандаль (тут жа зазначу: цэны ў магазінах нашага акцыянернага таварыства крыху ніжэйшыя, чым у цэнтры горада або супермаркетах). Між тым, для рознічнага гандлю прадуктамі харчавання (усіх формаў уласнасці) устаноўлена адносна невялікая максімальная гандлёвая нацэнка ў 30 працэнтаў, якую пераступіць ніяк нельга, а на шэраг сацыяльна значных тавараў, якія складаюць не менш паловы рознічнага гандлёвага абароту, — не больш 10 працэнтаў. Многія лічаць, што ў гандлі ёсць лішні «тлушч», які, адпаведна, можна «зняць». Між тым яго, гэтага «тлушчу», даўно ўжо няма, а вось праблем — з лішкам. На сённяшні дзень для нас поўнасцю стратны продаж многіх прадуктаў, у першую чаргу — тых жа сацыяльна значных. Гэта азначае, што мы нават не можам пакрыць свае выдаткі на іх дастаўку, захоўванне і рэалізацыю (будзем тут жа мець на ўвазе плату за арэнду памяшканняў, утрыманне халадзільнага і іншага абсталявання, затраты на электраэнергію і г.д.). Аналіз нашай дзейнасці паказвае, што затраты на рэалізацыю многіх тавараў складаюць 11-12 працэнтаў ад іх першапачатковага кошту, а ўстаноўленая для нас верхняя нацэначная мяжа на сацыяльна значныя тавары, нагадаю, — 10 працэнтаў. За мінулы год, які, лічу, быў асабліва нялёгкім менавіта для гандлю харчовымі таварамі, акцыянернае таварыства прадало тавараў на 527 мільярдаў рублёў, пры гэтым атрымала прыбытку непасрэдна ад гандлю імі ўсяго 237 мільёнаў, або 0,05 працэнта да агульнай сумы рэалізацыі. Пераважная ж частка прыбытку (увесь ён складае больш як 5 з паловай мільярдаў) атрымана за кошт іншых даходаў, г. зн. не за кошт нашай асноўнай дзейнасці.

Усё залежыць ад эканамічнай сітуацыі ў краіне, грунтуецца на ёй. Думаю, пакуль у нашых людзей не павысіцца істотна рэальная зарплата, і гандаль асабліва мілаваць не будуць — як зверху, так і знізу. Дарэчы, у гандлі прамысловымі таварамі сітуацыя намнога лягчэйшая — там больш высокая дазволеная нацэнка, меншыя выдаткі.

— Апошнім часам зноў на слыху «квоты» і «фонды». Ці не вяртаемся мы такім чынам да ранейшай сістэмы размеркавання?

— Па фондах атрымліваем прыкладна 30—40 працэнтаў асартыменту. Вядома, пэўная частка прадукцыі фандзіруецца з мэтай таго, каб дастатковая колькасць харчовых рэсурсаў заставалася ў рэспубліцы, а не вывозілася, і больш-менш раўнамерна размяркоўвалася.

—І ў той ж час ставяцца пэўныя абмежаванні на шляху імпарту... Як ставіцеся да імпарту вы?

— Думаю, што гандаль, які пэўным чынам прадстаўляе інтарэсы спажыўцоў, павінен і зыходзіць менавіта з іх, а дакладней з таго, каб паліцы магазінаў былі як мага больш разнастайнымі, у тым ліку і за кошт імпарту (напрыклад, хоць яны і намнога багацейшыя, чым раней, але, скажам так, месца на іх яшчэ ёсць). Галоўнае, каб тавар быў дабраякасны і як мага таннейшы. Перакрыць шлях усяму таму, што ўвозіцца, пэўным чынам абмежаваць доступ спажыўца да той ці іншай прадукцыі (як, скажам, абмежавалі ў выніку цэнавай палітыкі масавы доступ да імпартнага сухога віна) — гэта не лепшы варыянт. У пакупніка заўсёды павінен быць выбар. І як мага больш шырокі. Ды і вытворца, пра якога клапоцяцца падобным чынам, дэградзіруе пры адсутнасці канкурэнтаў. Дарэчы, айчыннаму вытворцу гандаль усё роўна выдае пэўныя «прэферэнцыі»: айчынны вытворца бліжэй, з ім спакайней працаваць. Адпаведна, і ў нашых магазінах гандлёвы абарот не менш як на 90 працэнтаў складаецца з айчынных тавараў.

— Нямала хто з вытворцаў патрабуе папярэдняй аплаты...

— А гандаль, у якога таксама няма лішніх абаротных сродкаў, з пакупніка папярэдняй аплаты не можа ўзяць... Папярэдняя аплата за тавар — гэта, па сутнасці, з'ява дэфіцыту і манапалізму пастаўшчыка. Калі наяве дэфіцыт і манапалізм — тады і выяўляецца падобны дыктат. Скажам, калі не хапае шампанскага і, адпаведна, усе магазіны імкнуцца яго ўзяць, тады і з'яўляецца патрабаванне папярэдняй аплаты. І, наадварот, зусім іншая сітуацыя з півам: яго ў рэспубліцы ў дастатку, розных марак і розных вытворцаў — адпаведна, апошнія не ставяць пытання і аб папярэдняй аплаце.

— Вы з'яўляецеся старшынёй дэпутацкай камісіі гарадскога Савета па спажывецкаму рынку. Як вы ацэньваеце сённяшні стан гэтага рынку ў горадзе?

— Паняцце «спажывецкі рынак», вядома, перш за ўсё ўключае ў сябе рознічны гандаль, насычанасць гандлёвых кропак таварамі... Найперш зазначу: на сённяшні дзень рознічны гандаль у Мінску — у пераважнай большасці ўжо недзяржаўны. І ён у цэлым нядрэнна спраўляецца з забеспячэннем жыхароў сталіцы рознымі спажывецкімі таварамі, у тым ліку харчовымі, адносна чаго была занепакоенасць на самым пачатку. Акцыяніраваны гандаль не страціў і кіруемасці, пра што таксама непакоіліся. Пры гэтым ён больш рацыянальна вядзе справу, рацыянальна размяшчае гандлёвыя аб'екты. Напрыклад, мы ў сябе не так даўно адмовіліся ад аднаго цалкам стратнага магазіна, які знаходзіўся ў раёне завулка Казлова. Там нямала іншых харчовых магазінаў, а наш пры гэтым знаходзіўся, так сказаць, наводшыбе... Тыя ж, што не ўмеюць весці справу і трапляюць у пастку банкруцтва, — самі ж (не дзяржава) пажынаюць адпаведныя плады. Як прыклад можна прывесці апісанне маёмасці магазіна, які ў мінчан атрымаў назву «Падкова» (ля кінатэатра «Мір»). Адным словам, працуюць нармальныя эканамічныя адносіны, і яны не шкодзяць выкананню гандлем яго адказнай задачы па забеспячэнню насельніцтва таварамі, а толькі садзейнічаюць гэтаму.

Чаго хацелася б?

Большай стабільнасці, а дакладней таго, каб палітыка ў адносінах да гандлю (справа датычыць вызначэння тых жа гандлёвых нацэнак, сум арэнднай платы, якія, напрыклад, летась мяняліся на працягу года) была больш прадказальнай, што дазваляла б дакладна прагназіраваць усю дзейнасць.

НЕАБХОДНАЕ ДАПАЎНЕННЕ

Варта ўдакладніць асобныя моманты, закранутыя генеральным дырэктарам ААТ «Постгандаль». Ім, у прыватнасці, прыводзіліся наступныя лічбы: за мінулы год ААТ атрымала непасрэдна ад гандлю ўсяго 237 мільёнаў прыбытку, г. зн. атрымала непасрэдна ад таго віду дзейнасці, якім і павінна займацца, па сутнасці, цалкам і без выключэння. ААТ, такім чынам, можна лічыць, амаль звяло канцы з канцамі. І 5,5 мільярда атрыманы ад іншых відаў дзейнасці. Ад якіх? У асноўным ад збору шклатары ды пераацэнак прадукцыі, якія былі на працягу года. А, скажам, каб не было такіх пераацэнак?.. Пры падобным раскладзе ААТ можа чакаць не зусім светлая перспектыва, ва ўсякім разе, яму цяжка будзе выжываць і развівацца, у прыватнасці, праводзіць далейшую рэканструкцыю сваіх гандлёвых аб'ектаў, што яно паспяхова рабіла ў ранейшыя гады. І справа ў дадзеным выпадку датычыць не толькі ААТ «Постгандаль», а ўсяго рознічнага гандлю харчовымі таварамі, справа ў канчатковым выніку датычыць нашага ж бесперабойнага забеспячэння гэтымі таварамі ў далейшым, захавання гандлем цывілізаванага, прыстойнага выгляду (гэта, па сутнасці, твар дзяржавы), які ён пачаў набываць апошнім часам.

Вядома, усё пачынаецца з рэгулявання гандлёвых нацэнак і саміх цэн, тых жорсткіх умоў, у якія пастаўлены гандаль. Як зазначалася ўжо, гандлю харчовымі таварамі вызначылі верхнюю мяжу нацэнкі ў 10 працэнтаў на сацыяльна значныя тавары, якія складаюць не менш паловы гандлёвага абароту, і ў 30 працэнтаў — на астатнія — у іх ён, ужо цалкам відавочна, уціскваецца з надзвычайнай цяжкасцю. Пры гэтым, зафіксаваўшы на зусім невялікім узроўні вышэйшую гандлёвую нацэнку, не зафіксавалі асноўныя выдаткі гандлю — арэндная плата і ўтрыманне памяшканняў, транспартныя і іншыя расходы ўзраслі за мінулы год амаль у 2 разы (дарэчы, на гэты год арэндная плата зменшана).

Нягледзячы на тое, што ў мінулым годзе ў ААТ «Постгандаль» гандлёвы абарот павысіўся (у супастаўных цэнах) на 7,6 працэнта, балансавы прыбытак, тым не менш, рэзка знізіўся, — на 16,6 працэнта; тут, адпаведна, склалася адносна невялікая сярэднямесячная зарплата (крыху больш за 2 мільёны рублёў)...

Гандаль амаль пазбавілі манеўру. Напрыклад, ён не можа ўзяць прапануемы пастаўшчыком тавар, калі адпускная цана на апошні будзе перавышаць на 2 працэнты (вызначаны максімальны рубеж месячнай інфляцыі) ранейшую цану. Але цалкам абгрунтаванае імкненне ўтаймаваць цэны (у тым ліку, як зразумела ўжо, за кошт гандлю) можа выклікаць скрытую інфляцыю, якая добра вядомая ранейшымі чэргамі...

Кіраўніцтва ААТ спадзяецца, што гэтыя цяжкасці часовыя: істотна палепшацца справы ў эканоміцы — уздыхне лягчэй і гандаль, на яго звернуць адпаведную ўвагу.

Аднак, відаць, гэту ўвагу трэба звярнуць ужо цяпер. Нельга ставіць суб'екты гаспадарання ў заведама непрымальныя эканамічныя ўмовы, у якіх любое майстэрства можа аказацца бездапаможным.

● У магазіне № 14. Прадаўшчыцы Наталля ЛАШУК, Людміла ГУЛЕВІЧ, Наталля МІХАЙЛОЎСКАЯ.

Амаль усе людзі, у тым ліку і наркаманы, лічаць наркотыкі атрутай. Тым не менш зараза распаўсюджваецца. Прычын гэтаму шмат: беспрацоўе, падзел на бедных і багатых, міграцыя... Летась у Мінску зарэгістравана каля 700 наркаманаў (каб убачыць рэальную карціну, афіцыйныя даныя можна смела памножыць на 10). У краіне — 3794. Ёсць попыт на тавар, таму і спрытныя гандляры знойдуцца. Беларусь не можа быць не ўцягнутай у міжнародны наркабізнес. Пытанне: у якой ступені? Карэспандэнт «Звязды» сустрэўся з начальнікам упраўлення па незаконнаму абароту наркотыкаў МУС Беларусі Анатолем БУРЫМ.

ШЛЯХІ «БЕЛАЙ СМЕРЦІ» НЕ АБМІНАЮЦЬ І БЕЛАРУСІ

Начальнік упраўлення па незаконнаму абароту наркотыкаў МУС Беларусі Анатоль БУРЫ лічыць, што наркамафіі ў нас няма, хаця колькасць наркаманаў пастаянна расце.

— Абарот наркотыкаў пастаянна павялічваецца, — расказвае Анатоль Іванавіч. — Калі параўнаць мінулы год з 1996-м, то можна заўважыць і элементы арганізаванага наркабізнесу. Вядома, не ў такім маштабе, як прынята гаварыць пра сусветную наркамафію. Але хвалюе, што ўзрастае колькасць гатовых формаў наркотыкаў. У 1996-м канфіскавалі 97 кілаграмаў, летась — ужо 219. Бытавая наркаманія, калі самі гатавалі і спажывалі, пераходзіць у іншую форму. Наркаман становіцца пакупніком. Сведчанне таму і сёлетні студзень. Гатовых формаў наркотыкаў канфіскавана ў два разы болей, чым за той жа перыяд мінулага года.

— Так званыя гатовыя формы, ці як іх называюць самі наркаманы «сінтэтыка», найчасцей вырабляюць у нас ці завозяць?

— Гледзячы якія. Напрыклад, экстрацыйны опій можа і ў нас рыхтавацца. Гераін і какаін цалкам завазны. Каноплі сеюць і ў Беларусі. Ёсць спробы вырабу сінтэтычных наркотыкаў групы экстазі.

З ДАСЬЕ «ЗВЯЗДЫ»

СІНТЭТЫЧНЫЯ НАРКОТЫКІ

Іх яшчэ называюць амфітамінамі. Гэта наркатычныя рэчывы, здабытыя хімічным шляхам. Упершыню былі прыменены ў Еўропе падчас першай сусветнай вайны. Іх давалі салдатам, каб тыя не адчувалі стомы. Пасля трымаліся ў аптэчках пад назвай «первіцін». Адсюль слэнгавая назва — «вінт». «Вінтавыя» могуць начамі не спаць, нічога не есці. Калі арганізм вычэрпвае свае магчымасці, пачынаецца глыбокая дэпрэсія. Усё выглядае жахлівым. Пачынаюцца розныя фобіі накшталт «белых коней» у алкаголікаў. Экстазі (exstasi) — лідэры сярод наркотыкаў гэтай групы. На ўпакоўках стаяць розныя знакі. Калі намалявана «галубка» — значыць дабаўлены гераін. Ёсць яшчэ «дракончык», «долар», «плэйбой».

Параўнальна нядаўна ў аэрапорце «Мінск-2» быў затрыманы грамадзянін ЗША. Падчас мытнай праверкі ў яго знайшлі баявыя патроны. Увагу звярнулі на незвычайныя лісткі. Экспертыза паказала: яны ўтрымлівалі 200 доз ЛСД — прапітаную дыцыламідам лізергінавай кіслаты прамакашку. Гэты наркотык забаронены нават для даследчых медыцынскіх мэтаў у лабараторных умовах.

— Анатоль Іванавіч, якія наркотыкі ў нас найбольш распаўсюджаныя?

— Наркотыкі опійнай групы. І зноў жа: змяншаецца спажыванне вырабаў з макавай саломкі, а ўзрастае кантрабанда гатовых формаў: опію-сырцу, гераіну.

— Колькі яны каштуюць?

— Кошт аднаго грама гераіну на «чорным рынку» — 100 долараў.

З ДАСЬЕ «ЗВЯЗДЫ»

ОПІЙ

Найбольш распаўсюджаныя рэчывы групы опійных — гераін, марфін, опійны раствор «чарняшка». Гераін прадаюць у «шарах» альбо «чотках». Самы танны — «шэры» гераін, які разбаўляюць «бурой» ці цукровай пудрай. Гэта прыправа дае самую страшную «ломку». «Бурой», напрыклад, называюць прэпарат, якім выводзяць тараканаў. Дарэчы, тых, хто колецца опіем, можна вызначыць па санлівасці. Могуць драмаць у любой кампаніі. Прачнуўшыся, робяць неасэнсаваныя рухі, тыцкаюць сабе цыгарэтай у рукі.

— Анатоль Іванавіч, ясна, што Беларусь можна аднесці да краін — спажыўцоў наркотыкаў. Напэўна яшчэ і да транзітных. А як наконт сыравіны беларускага паходжання?

— Беларусь можна аднесці да ўсіх пералічаных вамі класіфікацый. 35 працэнтаў увозімай да нас макавай саломкі трапляе з Украіны. Але і затрымліваем дзесяткі чалавек, што прыязджаюць купляць сыравіну сюды. Нашых грамадзян арыштоўвалі з наркотыкамі ў Турцыі, Бразіліі, Іспаніі. Летась выяўлены 33 факты кантрабанды. Вываз склаў 11, транзіт — 5. Канфіскавана 100 кілаграмаў наркатычных рэчываў. Затрымана пяцёра грамадзян Беларусі, столькі ж з Расіі, 6 — з Украіны, 5 чалавек з іншых краін.

— Наколькі ведаю, міжнароднымі наркакур'ерамі ў Расіі найчасцей выступаюць нігерыйцы. А ў нас?

— Нігерыйцы ўвогуле ў свеце лічацца асноўнымі перавозчыкамі наркотыкаў. Некаторыя з іх, што жылі ў Беларусі, затрымліваліся ва Украіне. Былі з іхняга боку спробы перапраўляць наркотыкі і сюды. Але галоўную цікавасць для наркабаронаў маюць вялікія гарады. Такія як Масква.

— Якія сацыяльныя ці этнічныя групы займаюцца ў Беларусі наркабізнесам?

— Самі наркаманы складаюць 35 працэнтаў, 23 — прадстаўнікі групы цыганоў, 21 — асобы азіяцкіх нацыянальнасцяў, астатнія — тыя, хто імкнецца прыдаць гэтаму бізнесу арганізаваны характар.

— Значыць, можна казаць, што ў нас ёсць наркамафія?

— Не. Існуюць толькі спробы яе арганізацыі.

— Надзіва вялікі працэнт прадстаўнікоў цыганскай нацыянальнасці...

— Менталітэт. Не баюся быць абвінавачаным у нейкім шавінізме, бо факты і лічбы гавораць самі за сябе.

З ДАСЬЕ «ЗВЯЗДЫ»

Год таму была ліквідавана адна з кропак збыту наркотыкаў. Гаспадыняю там была цыганка Надзя. Разам з ёю ў бізнесе ўдзельнічалі дзве «наркабаранесы» — Люда і Ляля. Кватэра на вуліцы Ангарскай, якую наведалі работнікі праваахоўных органаў, акрамя звычайнага цыганскага шумнага каларыту мела асаблівасць: у адным з пакояў было мноства рэчаў, аўдыё- і відэаапаратуры. Так кліенты разлічваліся за наркотыкі. Іх у ходзе следства выяўлена 13 чалавек. Колькі не трапіла ў поле зроку спецслужбаў і міліцыі — застаецца толькі здагадвацца. Прыкладна ў той жа час у аднаго з цыганоў было знойдзена 30 кілаграмаў нарказелля. Аўтару гэтых радкоў не раз даводзілася і самому чуць ад вадзіцеляў таксі, што яны возяць наркаманаў на вуліцы Ангарскую, Байкальскую, Енісейскую, дзе жыве шмат цыганоў.

— Які сацыяльны статус збытчыкаў наркотыкаў?

— Радуе, што мала навучэнцаў і студэнтаў. Большасць гандляроў — раней судзімыя і тыя, пра каго казаў вышэй. У нас прынята адпаведная дзяржаўная праграма, зацверджаная Кабінетам Міністраў. У ёй тры раздзелы: арганізацыйныя мерапрыемствы, звязаныя з прафілактыкай і лячэннем, накіраваныя супраць незаконнага абароту наркотыкаў. Да рэалізацыі праграмы далучаны міністэрствы і ведамствы, якія ўваходзяць у міжведамасную камісію па барацьбе са злачыннасцю і распаўсюджваннем наркаманіі. Прыемна зазначыць, што вызначаныя кірункі рэалізоўваюцца.

— Якія з раённых гарадоў найбольш вызначаюцца ў плане наяўнасці наркаманаў?

— Вядома, Светлагорск.

З ДАСЬЕ «ЗВЯЗДЫ»

У сярэдзіне 1980-х група юнакоў са Светлагорска накіравалася ў Ленінград на вучобу. У хуткім часе яны вярнуліся. Але вызначаліся не набытымі ведамі, а досведам адносна вырабу наркотыкаў. Светлагорск — горад хімікаў, таму сыравіну здабыць было няцяжка. Неўзабаве горад стаў наркацэнтрам Беларусі. А пасля СНІДу. Адбылося тут шмат трагедый. Напрыклад, 16-гадовы хлопец за тое, што яго адгаворвалі нюхаць растваральнік, забіў адну дзяўчыну, а другую пакалечыў.

— Акрамя Светлагорска ці ёсць яшчэ «наркаперыферыі»?

— Так. З'яўляюцца і новыя: Салігорск, Пінск, Ліда.

— Чым можна патлумачыць выбар менавіта гэтых гарадоў?

— Тут жыве шмат моладзі, тым яны і цікавыя для гандляроў наркотыкамі. З улікам сітуацыі створаны 5 новых падраздзяленняў: у Жлобіне, Мазыры, Салігорску, Пінску і Смаргоні. Апошні горад выбраны таму, што знаходзіцца недалёка ад Літвы.

— Якія з леташніх аперацый найбольш запомніліся?

— У поле зроку нашых работнікаў трапілі два ўраджэнцы Таджыкістана і Карачаева-Чаркесіі. Прывезлі гераін. Звязаліся з нашымі грамадзянамі. Шукалі не толькі шляхі збыту, але і транзіту далей у Еўропу. Затрымалі іх, канфіскавалі 600 грамаў гераіну. Злачынцы збіраліся яго прадаць за 40 тысяч долараў. Праводзілі комплексную аперацыю з украінскімі калегамі. За тры дні выявілі 200 кілаграмаў макавай саломкі.

— Анатоль Іванавіч, вы, бясспрэчна, усё пракантраляваць не можаце. Наколькі рэальная магчымасць стварэння наркалабараторыі накшталт выяўленай у Віцебску?

— Той выпадак якраз і пацвердзіў: сітуацыя знаходзіцца пад кантролем. Выраблена было ўсяго 150 грамаў наркотыку. Але ж не тоны! Мы не збіраемся вырошчваць наркабаронаў.

З ДАСЬЕ «ЗВЯЗДЫ»

Гісторыю пра знойдзеную ў будынку Віцебскага медінстытута хімічную лабараторыю, дзе выраблялiся сінтэтычныя наркотыкі, чытачы напэўна памятаюць. Некаторыя дэталі ўсё ж нагадаем. Лабараторыя існавала пры кафедры судовай таксікалагічнай і фармацэўтычнай хіміі, якой кіраваў Васіль Фадзееў. Калісьці пад кіраўніцтвам Маскоўскай медыцынскай акадэміі ён распрацоўваў стандарты некаторых наркатычных рэчываў. Зразумела, для медыцынскіх мэтаў. Гэтыя работы вяліся і пасля распаду СССР. З'явіўся ў яго і памочнік. А разам з ім у Віцебскай вобласці з'явіўся і наркотык фенцыклідзін. Неўзабаве лабараторыю наведалі работнікі спецслужбаў. З вобыскам. Цяжка было даказаць віну, бо «вучоныя» даводзілі, што выраблялі не наркатычнае рэчыва. Але была даказана не толькі гэта віна, але і тое, што шпаркімі тэмпамі ішоў пошук сувязяў з наркамафіяй.

— Анатоль Іванавіч, ужо відавочна: шляхі «белай смерці» не абмінаюць Беларусь. У чым вы бачыце першачарговыя задачы па спыненню ці прадухіленню наркабізнесу?

— Моцна спадзяюся на пазітыўныя зрухі ў сувязі з дзяржаўнай праграмай, пра якую казаў раней. Вялікае значэнне для недапушчэння прывозу ў Беларусь наркотыкаў бачу ў кантактах з калегамі Украіны і Расіі. Больш шчыльна збіраемся працаваць з мясцовай уладай. Маю на ўвазе кантроль за пасевамі, якія ўтрымліваюць наркотыкі. Нашы каноплі не дужа адрозніваюцца ад азіяцкіх. Вядома, будзем кантраляваць розныя лабараторыі, каб не дапусціць вырабу сінтэтычных наркотыкаў на нашай тэрыторыі. Неабходна і належная прафілактычная работа.

Гутарыў Міхал ТАЛОЧКА.

ТУРМА — НЕ ЛЕКІ ДЛЯ АБЛУДНЫХ ДУШ

Неяк я наведала гродзенскую турму, дзе адбываюць пакаранне асабліва небяспечныя злачынцы. Памятаю, увесь час фізічна адчувала моцны псіхалагічны ціск, сцены турмы нагадвалі бязлітасны прэс, адзіная мэта якога — расціснуць усіх, хто пад ім. У маленькіх камерах — па 12—14 асуджаных. Адсюль — недахват спальных месцаў. Зняволеныя, каб не спаць па чарзе, прыладжваюць паміж двух'яруснымі ложкамі драўляныя стэлажы, а раніцай прыбіраюць. У сувязі з востай няхваткай сыравіны і рознымі эканамічнымі няўвязкамі працай забяспечана толькі трэцяя частка асуджаных (у мінулым годзе ў турме Гродна адбывалі пакаранне больш за 1000 чалавек). Аднак, бадай, самая складаная праблема ў адміністрацыі — якім чынам выплаціць запазычанасць арганізацыям і прадпрыемствам за прадукты харчавання і камунальныя паслугі? Праблемы павуціннем аплялі ўсю папраўчую сістэму.

Вось такія думкі нахлынулі, калі я пачула выступленне начальніка Камітэта па выкананню пакаранняў палкоўніка міліцыі Уладзіміра Хамлюка на нядаўняй калегіі МУС Рэспублікі Беларусь.

Становішча зняволеных паранейшаму застаецца складаным і напружаным, што ў першую чаргу звязана з павелічэннем колькасці спецкантынгента на 3,4 працэнта. На сённяшні дзень за кратамі ўтрымліваецца звыш 58 тысяч асуджаных, і гэта пасля нядаўняй амністыі! Перанасычанасць у папраўча-працоўных калоніях складае 47 працэнтаў, у следчых ізалятарах і турмах — 56. У сярэднім штомесячна ў 1997 годзе ў ППК трапляла больш за 2 тысячы чалавек. Найбольш сур'ёзная абстаноўка ў ППК узмоцненага рэжыму: колькасць зняволеных у 2 разы перавышае ліміт напаўнення.

Трывогу выклікае захворванне на сухоты. Летась у спецкантынгента выяўлена каля 2 тысяч выпадкаў з актыўнай формай туберкулёзу. Рэзка абвастрылася сітуацыя з ВІЧ-інфіцыраванымі. Калі на пачатак 1996 года было зарэгістравана двое з такім дыягназам, то зараз — 450. Цяпер 26,4 працэнта ад агульнай колькасці носьбітаў чумы XX стагоддзя, зарэгістраваных у краіне, знаходзяцца ў месцах пазбаўлення волі. Каб крыху стабілізаваць становішча ў ППК, на базе былых ваенных гарадкоў створаны калоніі-пасяленні. Усяго там утрымліваецца каля 700 зняволеных, якія, да таго ж, забяспечаны працай. Спадабалася прапанова Уладзіміра Хамлюка перадаць у Міністэрства аховы здароўя функцыі лячэння ад алкагалізму і наркаманіі. І гэта — не выпадкова. Алкагалізм і наркаманія — захворванні, якія неабходна лячыць, а лекаў у адміністрацыі ЛПП няма. Між тым, чаму б не прыстасаваць гэтыя ўстановы для ўтрымання зняволеных?

Начальнік Камітэта па выкананню пакаранняў заўважыў таксама, што як мага хутчэй неабходна сумесна з пракуратурай, Вярхоўным судом Рэспублікі Беларусь адладзіць сістэму па рэзкаму скарачэнню мераў пакарання, звязаных з пазбаўленнем волі за злачынствы, якія не ўяўляюць вялікай грамадскай небяспекі. Неабходна ўвесці практыку інстытута залогу, калі парушальнік закона за пэўную грашовую суму да суда вызваляецца з-пад арышту.

А думкі зноў вяртаюцца да падзей у гродзенскай турме. Тады моцна ўразілі радкі аднаго зняволенага да сваёй каханай: «На маю думку, самая лютая кропка на планеце знаходзіцца менавіта тут, у турме. Гэта акула, якая хціва глытае і крэмзае чалавечыя душы».

Вядома ж, нельга забываць і тое, што калі-небудзь былыя асуджаныя вернуцца да нас. Людзі пажадаюць пачаць жыццё нанова, з чыстай паперы. А як і хто дапаможа ім у гэтым? Турма — не лекі для аблудных душ. Гэта пакаранне. Але яно не павінна ў чалавеку канчаткова забіваць чалавека.

Алена УЛАДЗІМІРАВА.

Нягледзячы на тое, што орган, які ўзначальвае ў Палаце прадстаўнікоў дэпутат Юрый Кулакоўскі, называецца Камісіяй па правах чалавека і нацыянальных пытаннях, асноўнай тэмай нашай размовы былі праблемы крыху іншага характару. Камісія, акрамя памянёных, курыруе яшчэ і пытанні дзейнасці сродкаў масавай інфармацыі. А ўлічваючы, што менавіта яны апошнім часам даволі часта былі ў цэнтры ўвагі грамадства, вакол гэтага і завязалася гутарка.

На пачатку яе мы вярнуліся да нядаўна прынятых паправак у Закон «Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі». Як вядома, у канцы мінулага года тэкст закона, выпрацаваны пагаджальнай камісіяй, быў зацверджаны абедзвюма палатамі парламента.

Юрый КУЛАКОЎСКІ: «МЕРА ДАЗВОЛЕНАГА ДЛЯ ЖУРНАЛІСТА ВЫЗНАЧАЕЦЦА НЕ ТОЛЬКІ МЯЖОЙ ЗАКОНА, АЛЕ І МАРАЛЬНЫМІ НОРМАМІ ГРАМАДСТВА»

— Я ПАВІНЕН нагадаць перадгісторыю ўзнікнення, у прыватнасці, тых «страсцей», якія некаторыя палітычныя сілы спрабавалі разыграць паміж палатамі парламента падчас абмеркавання паправак. З самага пачатку я не бачыў у вяртанні законапраекта чагосьці звышардынарнага, таму, у адрозненне ад многіх маіх калег, паставіўся да гэтага факта спакойна і ўраўнаважана. Я застаюся прыхільнікам двухпалатнага парламента і перакананы, што менавіта падобная сістэма заканатворчай работы і такая практыка ўзаемаадносінаў паміж палатамі павінны ляжаць у аснове стварэння законаў, якія б адлюстроўвалі сапраўднае жыццё, якія б не былі адарваныя ад рэальных патрэб грамадства. Нельга сказаць, што наша камісія бяздзейнічала і нешта недапрацавала на першапачатковым этапе, але калі так атрымалася, што законапраект вярнулі нам, то, згодна з Канстытуцыяй, спрэчныя пытанні вырашала пагаджальная камісія. Яна дала сваё заключэнне, і канфлікт быў вычарпаны. Былі разгледжаны ўсе заўвагі Савета Рэспублікі, і амаль з усімі члены двухбаковай камісіі пагадзіліся, таму ў некаторых выпадках фармулёўкі змяненняў у закон былі цалкам перайначаны, што, зразумела, палепшыла іх змест. Напрыклад, мы абмежавалі мінімальную колькасць нумароў выданняў, для якіх не патрэбна рэгістрацыя, 300 экземплярамі.

— Дарэчы, як з'явілася менавіта лічба 300?

— Мы спыніліся на ёй з улікам становішча ў малатыражках, хаця трэба сказаць, што абмежаванне ніякім чынам іх не датычыцца. Проста на іх прыкладзе ды на прыкладзе насценных газет нашы апаненты часта спекулявалі. Мы ж зыходзім з рэальнага жыцця. Пагадзіцеся, што ў выхадных даных можна напісаць «299 экземпляраў», а на справе надрукаваць і пяцьсот, і восемсот.

— А чаму 500 экземпляраў было шмат?

— Бо такую колькасць паасобнікаў ужо цяжка ўлічыць. Чым больш нумароў надрукавана, тым складаней іх пры неабходнасці кантролю будзе сабраць. Таму мы і палічылі, што выхад 300 паасобнікаў яшчэ можна нейкім чынам пракантраляваць.

— Але гэта прынцыповае пытанне, і мне здаецца, такая норма будзе выступаць сур'ёзным абмежаваннем, прычым наўрад ці абгрунтаваным. Напрыклад, у Мінскім метро рэкламнымі агенцтвамі рэгулярна выпускаюцца насценныя газеты, якія маюць пастаянную назву і парадкавы нумар, што робіць іх перыядычнымі выданнямі. Яны расклейваюцца па дватры экземпляры ў кожным вагоне. А калі ўлічыць, што ў дэпо 37 цягнікоў, то пасля нескладаных арыфметычных дзеянняў мы атрымаем, што гэтыя газеты друкуюцца тыражом ад 300 да 450 экземпляраў. Няўжо і іх, згодна з папраўкай, прыйдзецца рэгістраваць?!

— Так. Альбо рэгістраваць, альбо іх аўтарам прыйдзецца скарачаць тыраж да 299 экземпляраў.

— Але вось яно — беспадстаўнае штучнае абмежаванне. Ці ёсць здаровы сэнс у рэгістрацыі насценнай газеты?

— Ведаеце, 300—450 асобнікаў — гэта ўжо не насценная газета...

— Яна такая па сутнасці.

— Вы пагадзіцеся, што любая інфармацыя нясе нейкі зарад і ўплывае на погляды, пачуцці людзей, прымушае іх рэагаваць і дзейнічаць.

— Аднак гэта і ёсць функцыянальныя абавязкі газеты.

— Вось у такім разе выданне няхай рэгіструецца і выходзіць такім тыражом, які задавальняе яго аўтараў.

— Пасля знаёмства з некаторымі палажэннямі канчатковага варыянта закона складваецца ўражанне, што камісія змяніла толькі фармулёўкі некаторых паправак, пакінуўшы ранейшай іх сутнасць. Вы згодныя з такой высновай?

— Мне цяжка разважаць адносна гэтага, паколькі спрэчкі вяліся вакол кожнай папраўкі. І я не выключаю, што, сапраўды, адносна некаторых змяненняў з такім сцвярджэннем можна пагадзіцца. Нам было прадстаўлена некалькі заўваг па стылістыцы паправак, і мы іх удакладнілі. Таму дзесьці адзін і той жа змест выкладаецца цяпер іншымі словамі.

— Хацеў бы пацікавіцца, як вы паставіліся да ўказа прэзідэнта адносна абавязковасці рэагавання на крытычныя выступленні дзяржаўных СМІ?

— Я цалкам падтрымліваю ўказ. Калі вы памятаеце маё першае інтэрв'ю на цяперашняй пасадзе, я выказаў яшчэ тады жаданне замацаваць падобную норму ў законе. Справа ў тым, што менталітэт нашых людзей такі, што газета для іх не звычайная чытаніна. Яны вельмі высока цэняць друкаванае слова. Калі газета выступіла — значыць гэта закон...

— Прабачце, раней цанілі, але не зараз.

— Правільна. Зараз аўтарытэт газет і тэлебачання ўпаў. Таму яго неабходна паднімаць, каб адказнасць за друкаванае слова была высокай, як у ранейшыя часы, каб такой жа была і сіла прэсы, каб на яе выступленні была дзейсная рэакцыя. А то ваша дзейнасць нагадвае сёння страляніну з гарматы па вераб'ях. Вы ўсё пішаце, а на гэта ніхто не звяртае ўвагі, таму і чытачы расчараваліся ў вас. Мяркую, гэтым указам прэзідэнт павышае аўтарытэт прэсы, і я хацеў бы, каб гэта датычылася не толькі дзяржаўных газет. Дарэчы, звяртаюся праз вас да ўсіх адказных асоб, каб яны ўсвядомілі, што за газетай стаяць людзі — журналісты і чытачы, дзеля якіх яны працуюць. Вядома, я ўпэўнены, што многія дзяржчыноўнікі адмоўна ўспрынялі новаўвядзенне.

— Не здарыцца так, што журналісты, аддаючы велізарную частку свайго часу рабоце з пісьмамі, той рабоце, якой павінны займацца зусім іншыя органы, урэшце ператворацца ў следчых, чыноўнікаў, клеркаў, а то і бюракратаў?

— Магчыма. Але я перакананы, што карысць ад указа будзе значна большай, чым магчымая шкода. Больш таго, вы не толькі здолееце аднавіць ранейшы імідж абаронцаў простага чалавека. Вам пачнуць верыць, вас пачнуць чытаць, паднімуцца тыражы і аўтарытэт сродкаў масавай інфармацыі. Нарэшце, аднаўляецца ваша права называцца чацвёртай уладай.

— Але ў гэтым выпадку ўзрасце і ціск на журналістаў з боку тых, каго яны будуць крытыкаваць. Калі раней крытыку не заўважалі, то зараз за яе могуць помсціць.

— Гэта абавязкова будзе. Многія чыноўнікі адвыклі ад крытыкі, таму зараз яны вельмі нервова ўспрымаюць яе. Журналіста тут можа абараніць толькі закон. Закон, яго калегі і зноў жа прэса.

— А калі журналісты паспрабуюць крытыкаваць, напрыклад, прэзідэнта ці іншых асоб, «статус якіх вызначаны Канстытуцыяй» і якіх, паводле новых паправак, нельга крытыкаваць?

— Стоп. Вось гэтага закон не забараняе. Ён забараняе распаўсюджваць звесткі, якія зняслаўляюць гонар і годнасць кіраўнікоў дзяржаўных органаў, статус якіх вызначаны Канстытуцыяй. Прычым распаўсюджваць звесткі, якія не адпавядаюць рэчаіснасці.

Гутарыў
Юрась ЛЯШКЕВІЧ.

СПРАВА ДВУХГАДОВАЙ ДАЎНАСЦІ АТРЫМАЛА НОВЫ ПАВАРОТ

Калегія Гомельскага абласнога суда па грамадзянскіх справах прыняла да разгляду пратэст пракурора транспартнай пракуратуры Віталя Канцэвіча, які не пагадзіўся з рашэннем суда Цэнтральнага раёна абласнога цэнтра, вынесеным па іску шатландскай грамадзянкі Луіз Макдональд.

Сутнасць справы такая: амаль два з паловай гады таму ў горадзе на Сожы здарылася трагедыя. У час купання пад грабны вінт цеплахода аб'яднання «Белводшлях» трапілі прадстаўнікі шатландскага горада Абердзіна — намеснік мэра Дэвідсан Х'юз і загадчык аддзела навакольнага асяроддзя Іэн Макдональд, якія прыбылі ў Гомель па запрашэнню мясцовага гарвыканкама. Гэта было ў час пікніка, арганізаванага гаспадарамі. Напалоханыя тым, што здарылася, абодва бакі паспрабавалі як мага хутчэй замяць інцыдэнт, тым больш што і загінуўшыя ў дзень трагедыі былі падпіўшы.

Не выказалі якіх-небудзь сур'ёзных заўваг і шатландскія афіцыйныя і следчыя органы, якія прыбылі ў Гомель для разбору. Кампраміснае рашэнне, здавалася, знайшла і судовая калегія па крымінальных справах Гомельскага абласнога суда, прыгаварыўшы капітана цеплахода да трох гадоў пазбаўлення волі з адбываннем тэрміну ўмоўна. І вось справа атрымала новы паварот. Удава Іэна Макдональда прад'явіла аб'яднанню «Белводшлях» іск аб выплаце кампенсацыі ў сувязі са смерцю карміцеля. У загінуўшага засталося двое малалетніх дзяцей. У адпаведнасці з беларускім заканадаўствам, суд Цэнтральнага раёна задаволіў іск удавы. Памер кампенсацыі, якую яна павінна атрымаць, — больш за тры з паловай мільярды беларускіх рублёў. Для бюджэтнай, да таго ж стратнай, арганізацыі такая сума, вядома, не па кішэні.

На думку юрыстаў, наўрад ці варта спадзявацца на поўную адмену прыгавору, бо для гэтага практычна няма падстаў. У лепшым выпадку можа быць зменена сума кампенсацыі.

Віктар КОТАЎ,
БЕЛТА.

ШАХМАТЫ

Пад рэдакцыяй майстра спорту Уладзіміра СЫЧОВА

ГАДАВЫ КОНКУРС РАШЭННЯЎ

Заданне № 5

Белыя: Кре7, Ла3, Лс4, Сb5 (4). **Чорныя**: Кре5 (1). **Мат за 2 хады.**

Заданне № 6

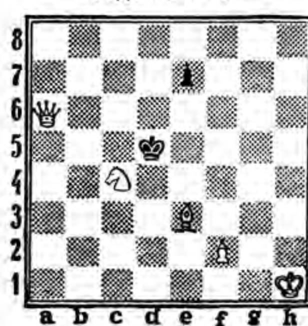

Белыя: Крh1, Фа6, Се3, Кс4, п.f2 (5). **Чорныя**: Крd5, п.е7 (2). **Мат за 3 хады.**

РАШЭННЕ ЗАДАННЯЎ НАВАГОДНЯГА КОНКУРСУ

Прыводзім рашэнні конкурсных заданняў, якія былі апублікаваны ў «Звяздзе» 3 студзеня г. г.

№ 1. 1. Ch3! - 2. Фе6х.

№ 2. 1. Фе4! - 2. Фе1+; 1... Кс2 2. Фg4+; 1... Kf3 2. Ф:d3; 1... Kg2 2. Ф:g2.

№ 3. 1. Крd7! цугцванг. 1... Крс4, Кре4, Крd5 2. d4! - 3. Фd3; 1... Ка7, Кbd6 2. Фа1+ - 3. Фе5; 1... Kg7, Kh6, Kh4 2. Фg1+ - 3. Фе5.

№ 4. 1. Се7+ Крf7 2. Сb3+ Кре8 3. Са4! Ch8! 4. С:b5+ Крf7 5. Сс4+ Крg7 6. d7! а1Ф 7. Cf8+! Крf6 8. d8Ф+ і белыя выйграюць. 1. d7? Сс3! 2. Cg5 Са5 3. Cf6 Крf7 4. Са1 Кре7 5. Са4 Сс3! і нічыя.

№ 5. Самае цяжкае заданне конкурсу, у якім большасць удзельнікаў пры рашэнні прыйшла да наступнай пазіцыі: **белыя**: Крb2, Лс3, Лс5, п.с2 (4); **чорныя**: Крb6, Фg4, п.g5 (3), але далей іх думкі разышліся.

Запрашаем удзельнікаў конкурсу зноў грунтоўна прааналізаваць вышэй прыведзеную пазіцыю і на працягу двух тыдняў выказаць сваё меркаванне. У пазіцыі — ход белых.

Адказы на заданні даслалі наступныя ўдзельнікі: Л. Ахрэм, А. Дзюрбейка, В. Леўчанка і А. Стаўскі (Мінск), У. Барысёнак (Ушацкі раён), П. Бурачэўскі (Валожынскі раён), Г. Заўялаў (Аршанскі раён), В. Здановіч (г. Масты), М. Клешч (г. Навагрудак), І. Кавалышын (Вілейскі раён), У. Карпаў (Лунінецкі раён), І. Козел (Мазырскі раён), А. Рашчынскі (г. Смалявічы), Ф. Рашэцкі, І. Цялятнікаў (г. Рагачоў), в. Лобан і М. Кулак (Любанскі раён), Ю. Галудовіч (Клецкі раён) і іншыя.

Атрымаўшы адказы на заданне № 5, мы паведамім імёны пераможцаў навагодняга конкурсу.

ЮБІЛЕЙНЫ КОНКУРС ВАЛЯНЦІНА РУДЭНКІ

Украінскімі шахматнымі, камерцыйнымі і грамадскімі арганізацыямі аб'яўлены конкурс, прысвечаны 60-годдзю міжнароднага гросмайстра Валянціна Фёдаравіча Рудэнкі.

Спаборніцтва праводзіцца па 3 раздзелах: двух-, трохходоўкі (суддзя — юбіляр) і эцюды (С. Ткачэнка).

У кожным раздзеле ўстаноўлены прызавы фонд 200, 150 і 100$ ЗША. Устаноўлены спецпрызы: за распрацоўку тэмы Рудэнкі (па 100$ ЗША), у трохходоўках — за распрацоўку «парадокс Рудэнкі») і за перамену матаў з паўторнай пагрозай ў форме мердзыта (усяго 300$ ЗША).

Творы на дыяграмах патрэбна дасылаць да 1.03.1998 г. на адрас дырэктара конкурсу: Украіна, 252186, Кіеў-186, а/с 47, Е. Рейцэну, з паметкай «Рудэнка-60».

36,6

Гэта вам не ёлкі-палкі!

Кожны месяц паўтараю спецыяльную працэдуру, якая дае мне магчымасць умацаваць імунную сістэму, абараніцца і ад неспрыяльнай экалагічнай абстаноўкі, і ад адмоўнага ўздзеяння на мой арганізм і душу нядобрых людзей.

Трэба ўласнымі рукамі сарваць з яловай галінкі іголкі ў колькасці, якая ўдвая перавышае ваш узрост, добра прамыць іх халоднай вадой. Затым пакласці гэтыя іголкі ў медную посудзіну і заліць адной шклянкай старанна пракіпячонай вадой. Затым ухутаць пасудзіну чым-небудзь цёплым і даць настаяцца трыццаць хвілін. Пасля гэтага дабавіць дробку звычайнай кухоннай солі (у дадзеным выпадку ёдаваная не падыходзіць), зноў ухутаць. Праз гадзіну добра ўзбоўтаць або перамяшаць атрыманы настой, адфільтраваць, пераліць яго ў фарфоравы кубак. Пасля ў гэты ж кубак пакласці які-небудзь выраб з серабра высокай пробы (пярсцёнак, ланцужок і да т. п.) і накрыць накрыўкай або проста талеркай. Пакінуць яго на ноч на абедзенным стале. Раніцай (але не пазней дзевяці гадзін па мясцоваму часу) дабавіць у настой адну сталовую лыжку сапраўднага кагору, размяшаць (серабро не выцягваць!) і выпіць роўна палову кубачка нашча.

Зноў накрыць кубачак накрыўкай. Увечары ў астатні настой дабавіць яшчэ адну сталовую лыжку кагору і, старанна размяшаўшы, выпіць перад сном. Усё.

Для прафілактыкі рэкамендую ўжываць хвойна-кагорны кактэйль раз у месяц. Але калі вы падазраяце (або, тым больш, ведаеце), што хтосьці хоча зрабіць вам штосьці дрэннае, піце яго часцей. А яшчэ лепш яго піць менавіта ў дзень кантакту з небяспечным для сябе чалавекам.

Тым жа, хто не верыць у нагаворы і сурокі, магу паведаміць, што такі настой вельмі добра дапамагае ад бяссонніцы і лішняй нервознасці, нармалізуе работу перыстальтыкі, узбадзёрвае імунную сістэму, паляпшае абмен рэчываў.

І яшчэ дадам, што (гэта ўжо вынік уласнага вопыту) лепш за ўсё дзейнічае настой з іголак, сабраных у першы дзень, калі поўны месяц. Праўда, чаму — не ведаю. Будзьце здаровыя!

А. КУЗНЯЦОЎ,
«АиФ—Здоровье».

Голас нямых каменняў

Дзённікавыя запісы

«МЯДЗВЕДЗІЧЫ» — нягоршы раман, напісаны даволі ашчадна, з жывым, каларытным, на сёння, можа, забытым вясковым словам, з узнёслай дасціпнасцю і празрыстым гумарам. Шмат якія старонкі нават змушаюць пырснуць чуйным, добрым смехам.

Пераймальная і разам з тым прымальная проза ў коласаўскіх традыцыях, калі не ўспомніць... А няўжо трэба забыцца, як забыўся, а можа заплюшчыў ад страху вочы сам аўтар, ствараючы твор пасля таго, як быў уведзены крымінальны кодэкс 1926 года са знакамітым сатанінскім 58-м артыкулам, што абвяшчаў вышэйшую меру сацыяльнай абароны — расстрэл альбо аб'яўленне ворагам працоўных з канфіскацыяй маёмасці і «изгнанием из пределов».

Сталінская карная сістэма ўжо набірала няспынныя абароты. Ужо, прынамсі, разбураліся прыгранічныя ўздзенскія хутары, і з безнадзейным плачам беларускае сялянства пакідала родныя гнёзды, каб болей не вярнуцца да іх з чужое Архангельшчыны альбо халоднае Чалябы.

Усё можна зразумець, у тым ліку і аўтара, але не ўсё, пэўна, апраўдаць.

✍

Пад адзіноту, трапяткое лісце на вастраверхіх грушах і дажджлівую за акном хмурнасць асабліва ўтульна і чароўна чытаецца старажытная японская паэзія:

Душа ў мораку ночы.
У траве заціхае
Вадаспад дажджу.
І кіёк, хаваючы пакуты
мае,
Ад свету мяне аддаліў.

Шчымлівы ад настылай ртутнай расы ранак. Далёкі і смутны голас зязюлькі. Ён рэзаніруе, калі стаіш у сутоках будынкаў: здаецца, кукуюць яны дзве і з розных бакоў.

Учора — салавей пад лілоказалацісты захад, што палаў за зубчатаю градою лесу. То зацёхкае, то заракоча. На халодную ноч. А зорная сыраватая ноч была для мяне цяжкаю — бясконцыя сны і бясконцае прачынанне. А перад сном вершаваўся верш:

Тужлівы боль, шчымліва
страта.
Жыцця забытага ўжо рай, –
З страхой замшэлай
беленыя хаты
Сплылі за золкі небакрай.

✍

Неверагодна і парадаксальна блізка суадносяцца даўняе і сённяшняе. І маюць яны непрадказаную, непрадбачлівую пераймальнасць. Ужо болей як дзвесце гадоў лістам Дзяніса Фон-Візіна, напісаным у Маскву з Варшавы: са Смаленска выехалі мы 19-га жніўня... 21-га палуднаваць прыехалі ў горад Оршу, «изрядное местечко...», а начавалі ў вёсцы Коханаве, у карэце... 23-га палуднавалі за граніцаю, у вёсцы Начы. А раніцаю пераехалі раку Бярэзіну, «составляющую границу между Польскою Белоруссиею и Литвою. Весь день ехали дремучим лесом, а обедать и ночевать пристали к жидовским корчмам». 25-га прыехалі ў горад Мінск...» малым лучше нашей Вязьмы».

Цікавасць мая не ў яўрэйскіх мястэчках і корчмах, а ў тым, дзе будзе новая граніца Расіі, наколькі далей на захад адыдзе яна ад беларускай вёскі Нача пасля сустрэчы вока на вока.

✍

Што такое дарма страчаны час — гэта пошукі згубленай думкі. У мяне, прынамсі, згубленай сярод дзённікавых запісаў неабходнай цытаты.

✍

Калісьці думалася, дый сёння тыя ж мыслі ацвярджае жыццё: яўрэйская супольнасць аб'яднаная не толькі кагалам (хаўрусам), знітаванай адданасцю агульнай справе, вернасцю ідэі, узвышанасцю ўласнай асобы і чалавечай годнасцю. Адзін аднаго не прадае, не ўдае, як гэта паўсюдна робіць ціхмяны брат-ка беларус.

Аднак чытаю каментар да астатніх пісьмаў Восіпа Мандэльштама (брусельскае выданне) і з недаўменнем здзіўляюся: супроць паэта ў «Литературной газете» выступіў Д. Заслаўскі, вядомы фельетаніст, шальмуючы, зневажаючы і знеслаўляючы гонар суродзіча. Не менш крыўднае расчараванне і ад таго, што пад паклёпніцкім артыкулам паставілі свае подпісы Зялінскі, Пастарнак, Сяльвінскі, Катаеў, Зошчанка, Багрыцкі...

Няўжо мы толькі ў радасці і ў шчасці чалавечыя, а ў бядзе і гора — непрыяцелі і здрадлівыя ворагі? І зрэшты ўсе аднолькавыя, да якое нацыі не належалі б?

✍

Салідны, у сіняй ледэрынавай вокладцы том дакументаў знешняй палітыкі СССР. Як на сёння глянуўшы,то шкадуецца, што куплены быў толькі трэці, уцэнены. Але можа па той пэўнай прычыне, што ўпершыню ўбачыўся тэкст дагавора паміж Расіяй і Літвою, падпісаны 12 ліпеня 1920 года. Уклеены і дадатак да другога артыкула — белая мапа з чорнымі жылкамі рэк, чыгунак і шасэйных дарог. Блакітная нітка, што змяіцца па Нёмане, Бярэзіне, Нарачы, Мядзёлцы, Друйцы, сведчыць, што пад Літву адыходзілі многія раёны сённяшняй Гродзеншчыны і Міншчыны з гарадамі Гроднам, Лідаю, Ашмянамі, Паставамі і Браславам. Зрэшты, яны праз год адышлі, калі не пад Літву, дык пад Польшчу. Пазіраеш на белы ліст паперы — схему паменшанай мапы — і з новым ужо дзівам і недаўменнем сам-насам ускрыкваеш: хто ж не пашыраў межы сваёй дзяржавы за кошт Беларусі?! Нават маламоцная Літва. А што казаць пра дужэйшых. Абурэнне, ці хутчэй — жахлівую крыўду і бурлівы гнеў выклікае і той факт, што рабіўся падзел Беларусі, як сказана ў дагаворы, «на началах права и справедливости», а сыноў яе нават не паклікалі. І праўда ж: «Нас падзялілі, нас не спытаўшы» — як пісаў Колас. І ці першы раз? І страшна вымавіць — ці астатні?

✍

У адчаі, у бядзе, у найвялікшай крыўдзе мы, літаратары, мусіць не адзінокія. Альбер Камю лічыў, што творчасць — гэта дыялог. І тут жа з няверам у дабро і поспех спытаўся сам у сябе: «Але з кім? З грамадствам? З народам, які нас не чытае?..» А я маўчу, сцяўшы зубы, бо спытаць ужо не смею.

✍

Рабочыя сшыткі Твардоўскага. У іх — гутарка яго, не менш хворага, з безнадзейна хворым Фадзеевым, чаго Твардоўскі, напэўна ж, знарок не заўважыў, бо напісаў наступнае: «Совершенно ясно, что мила ему рыбная ловля, охота... выпивки на свободе от Москвы... Не напишет он романа — это грустно». А мне чамусьці прыгадаўся Караткевіч, яго астатнія гады, нашыя кватэры па суседстве, бяседы пры кілішку, і яго не раз і нібы для апраўдання паўторанае: «Ведаеш, я згубіў недзе канец сваіх «Каласоў», і знайсці не мог». А я прадчуваў, што іх няма і раман застанецца недапісаным: Валодзя — хворы, ссутулены і зжоўклы, і сілы яго на вялікі твор даўно скончыліся. Засталося толькі сваё жаданне ці творчая нямоглсць, якую і хацелася прыхаваць гэтым прытворствам — згубіў. Пры яго, дарэчы, акуратнасці, калі кожная шуфлядка ў стале была памечана: «проза», «чыстая папера», «вершы», «кіно». І ніводнай лішняй паперынкі пад рукою. Гэта я пішу на грудах кніг, папер, блакнотаў.

Сумна, што ён ужо трынаццаць гадоў, як адышоў. І горка, і журботна.

✍

Ён быў маўклівы, як кум у мяху.

На нашых нервова-крыклівых нарадах спаважна і скоса азіраўся на тых, хто ў запале падымаўся з чарговаю і можа непатрэбнаю прамоваю. Зрэдку паттакваў хіба народным, альбо нехаця выціскаў з сябе слова, калі да яго ўжо прыставалі з роспытам: «Ну, а як жа ты думаеш?»

Але вось перад ім на авальным стале, што стаіць у глухаватай ужо канферэнц-зале, дзе неўпрыкмет зніклі і кветкі і вазы, пачалі класціся спадцішка выцягнутыя з дыпламата і рукапісы, і падазроныя паперы. У яго надзіва знайшоўся і прарэзаўся, як першы зуб у гадавалага дзіцяці, упэўнены, нават настойлівы і патрабавальны голас.

Я, вядома, з недаўменнем пачаў зіркаць на яго, покуль не заўважыў прычыну гэтай збыт рэзкай, рашучай перамены — вузенькі канверцік на стале ў вахцёра, прысланы, як кажуць, з гары, акрэплены росным дождыкам навагодняга віншавання. Не думалася, пэўна ж, ніколі, што не новая і даўночаканая кніжка апавяданняў, не выпакутаваны і нарэшце дапісаны твор, а ўсяго толькі вузенькі канверт з асобаю паметкаю і для асоба выбраных прынясе творцу столькі пустой упэўненасці і фальшывага гонару. Нездарма ж мне прыгадваюцца тыя даўнія часы, калі адзін з савецкіх дзеячаў, па чутках — кампазітар, не мыў ажно тыдзень рукі, бо менавіта яму пашэнціла павітацца з «бацькам народаў» — вусатым менгрэлам.

Як жа ж мы бываем непрыемна агідныя нават самі сабе ва ўсе часы і эпохі.

✍

Больш як паўгадзіны за сталом, а пра нізенькага і клыпатага, што, відаць, перахварэў на ангельку, музыканта Галляша так і не напісаў. Бо, зрэшты, меўся сказаць не пра яго, Галляша, што іграў у Babaкомшчыне вечарынкі і ў часе п'янай бойкі мог схавацца ў сенцах, накрыўшыся ночвамі і пераспаць перадрагу, а пра пераклад беларускіх летапісаў на сучасную мову, дзе наша імя Галляш перадаецца як Ілля, а беларуская ідыёма «з ласкі божае» чамусьці перакладаецца на рускі лад — «з міласці божай».

Крыўдная нядбайнасць у неблагой і даволі патрэбнай кніжцы з серыі «Беларускі кнігазбор», дзе выдадзены нашы летапісы і хронікі.

Прынамсі, незразумела, дзеля якое патрэбы перакладалі «Баркулабаўскую хроніку», бо ўсё першароднае хараство, увесь незвычайны каларыт і зіхатлівы бляск беларускае унікальнае слова страціла, пацямнела і сцёрлася, рыхтык старая манета. Адбылося ўсё наадварот — дзеяпіс не аднавіўся, а змерк і пацямнеў.

Дзякуй Богу, я маю на руках тры неацэненыя акадэмічныя тамы беларуска-літоўскіх летапісаў, выдадзеныя праз незабыўнага Мікалая Улашчыка, і магу зазірнуць у мову тагачаснага арыгінала.

Можа калі-небудзь з ласкі Божае будуць перавыдадзеныя і яны — дакументы нашай еўрапейскай дасведчанасці і дзяржаўнай незалежнасці. Бо сёння ў Беларусі, як пішацца ў той жа «Баркулабаўскай хроніцы», — «ни зима, ни лето, ни осень, ни весна».

Вячаслаў АДАМЧЫК.

Гэта мы, Госпадзі

РОДНАСНЫ АБМЕН

У Галівудзе на гэтую тэму маглі б зняць фільм. Псіхалагічны трылер. Адзінокі стары, даведзены да адчаю адносінамі з роднымі людзьмі, з якімі жыццё звяло ў адной кватэры, аднойчы вырашае ад іх пазбавіцца. Аказваецца, у той жа момант яны таксама думаюць пра гэта.

Канешне, давесці да абсурду можна любую тэму, калі скласці адпаведны сцэнарый. А калі кожны дзень круціцца ў падобнай сітуацыі, то акажацца, што абсурд сам кіруе тваім жыццём. І, на жаль, пазбавіцца ад яго не так проста, як у кінафантазіі.

Самуілу Пракопавічу ўвесь час здаецца, што яго хочуць атруціць. Таму ён невылазна сядзіць у сваім пакоі, закрыўшыся на замок. Толькі ў дзень пенсіі выходзіць, каб закупіць пячэння ці яшчэ чаго-небудзь, што не псуецца. Так цягнецца амаль год, з таго дня як ён чамусьці вырашыў, што жонка пляменніка нечага падмяшала яму ў суп. Тады яго званітавала, прыехала «хуткая», прымусілі прамыць страўнік, гэтым усё і абышлося. Вось толькі Самуіл Пракопавіч адмовіўся ад агульнага стала з сям'ёй пляменніка. Харчаваўся як прыйдзецца, зусім знясілеў, у час патрапіў да ўрачоў...

Зараз ён толькі азіраецца на мінулыя гады. Што яшчэ рабіць чалавеку, які цэлымі днямі сам-насам са сваімі думкамі і ўспамінамі? Жылі паціху з жонкай у аднапакаёўцы. Дзяцей не нажылі, багацця таксама. Але клапаціліся адзін аб адным. Усе суседзі дзівіліся ладу, які панаваў у іх доме. Два чалавекі, але такая цеплыня заўсёды была побач з імі. Многія тады заходзілі адагрэцца ад холаду непаразумення, на які натыкаліся ў сваім жыцці. Для ўсіх хапала ласкі ў жонкі Самуіла Пракопавіча. Яе дабрыня і цягнула розных людзей да іх. Але наўрад ці хто здагадваўся, што гэтая жанчына некалькі гадоў пакутавала ад невылечнай хваробы. Потым яе не стала. Дом адразу апусцеў. Ператварыўся ў звычайную кватэру, дзе чалавек, мужчына, ужо пенсіянер, раптам апынуўся адзін. Дзе сябры, шматлікія знаёмыя? Звычайныя сцены змаглі адгарадзіць яго ад усяго свету.

Адзінае, што яшчэ ўтрымлівала ад беспрасветнай тугі — паездкі ў вёску, да сястры. Яна і падкінула думку, што яму, старому, нельга жыць аднаму, абавязкова, каб у хаце яшчэ былі людзі. Самуілу Пракопавічу тады толькі пераваліла за шэсцьдзесят. Але адзінокая старасць, пра якую ўвесь час нагадвала сястра, так і стаяла перад вачыма. Вольга Пракопаўна, у адрозненне ад брата, вельмі практычная жанчына. Яе адзіны сын тады якраз ажаніўся, маладыя чакалі дзіця, седзячы ў сваёй аднапакаёўцы. План Вольгі Пракопаўны павінен быў задаволіць усіх: у выніку «роднаснага абмену» маладая сям'я атрымала б магчымасць пашырыць жыллёвую плошчу, а брат меў бы пад бокам людзей, якія пра яго клапаціліся б.

З'ехаліся. У выніку нейкіх ператасовак, неверагодных намаганняў Самуіл Пракопавіч з сям'ёй пляменніка аказаўся ў трохпакаёвай кватэры. Пакуль ішлі справы, у пляменніка нарадзілася другое дзіця. Таму дзядзьку адразу выдзелілі адзін пакой, самы маленькі, абы толькі не перашкаджаў. А Віталь з Аленай былі занятыя сваімі справамі, сваёй сям'ёй, дзецьмі.

За стол яго ніколі не запрашалі. Спачатку Алена прыносіла яму ежу сама — абы не псаваў інтэр'ер кухні. Потым ежы станавілася ўсё меней. Аднойчы жонка «наехала» на пляменніка, маўляў, што гэта такое, жывём на адну зарплату (яна ў дэкрэтным), яшчэ і дармаеда ўтрымліваем. Віталь толькі паціснуў плячыма — яго асабліва не хвалявала, што нехта жыве ў іх хаце. Тым больш, што дзядзька клопатаў не вымагаў. Яму сказалі — не высоўвайся, ён і сядзеў ціхенька. А калі ўзнікла «харчовае» пытанне, Самуіл Пракопавіч дрыжачымі рукамі вынес Віталю частку сваёй пенсіі. Той узяў, а Алена дадала, што на гэтыя грошы сёння можна пракарміць хіба што малое дзіця. «Дзіцячую» порцыю яму і пачалі выдзяляць.

Самуілу Пракопавічу здавалася, што ён апынуўся ў ролі кватаранта. У «сям'ю» яго не прынялі, ставіліся як да істоты, з існаваннем якой прыходзіцца мірыцца. Ён цэлымі днямі сядзеў у «закутку», як празваў сваю тэрыторыю. Калі ўсе кудысьці сыходзілі, ён браўся наводзіць у сябе чысціню, каб зноў жа Алена не нудзіла, што блытаецца пад нагамі. Так цягнулася некалькі гадоў. Ён моўчкі цярпеў.

Потым Алена выйшла на працу. Кватэра цэлымі днямі была пустая. Самуіл Пракопавіч неяк каратаў дзень — нібы сабака — вартаўнік ад зладзеяў. Ад адзіноты і нявыказаных думак яшчэ не стары мужчына хутка ператварыўся ў знясіленага, пасівелага, хмурага дзеда. Нарэшце ён вырашыў з'ездзіць да сястры і па-свойску сказаць ёй, што жыцця з сям'ёй Віталіка не атрымалася. Што яму будзе лепш па-роднаснаму, падобраму раз'ехацца. Яму каля сямідзесяці, дык хацелася б чакаць смерці хаця б у спакоі.

У Вольгі Пракопаўны знайшлося для брата толькі адно слова «вар'ят».

Пачалося трывалае процістаянне. Самуіл Пракопавіч адстойваў права вырашыць свой далейшы лёс. Раней у яго была кватэра, зараз ён быў згодны нават на асобны пакой пры размене. Тое ж самае, але ён трапіў бы ў камуналку, дзе ўсе былі б роўныя. Часам жа здаецца, што з чужымі складваюцца адносіны лепшыя, чым з роднымі. На гэта ён і спадзяваўся.

Сям'я абвясціла яму байкот. Маўляў, ніякай карысці ад яго жыцця на гэтым свеце няма, адзінае — квадратныя метры. Тут жа яму адмовілі ў харчаванні: «Хочаш жыць асобна — калі ласка». Дзецям строга наказалі не падбягаць да яго дзвярэй. Самуіл Пракопавіч з жартам усміхнуўся: «Вы б яшчэ шыльду на мае дзверы павесілі: асцярожна, злы сабака...»— «А што, так і ёсць», — агрызнулася Алена.

Каб не высоўвацца на кухню, ён перайшоў на сушкі з гарбатай, а пенсію пачаў адкладваць «на пахаванне», бо раптам стаў адчуваць болі ў сэрцы. Аднойчы так прыціснула, што вымушаны быў папрасіць пляменніка выклікаць «хуткую дапамогу». Але тут як непахісная сцяна перад тэлефонам паўстала Алена: «Гэты сімулянт нас усіх перажыве! — крычала яна. — Яму толькі і трэба зараз прадэманстраваць усім, як да яго дрэнна адносяцца...» Гэта толькі частка з бурнага патоку слоў, што былі сказаны ў яго адрас. Ён ужо не памятае, колькі муж з жонкай паміж сабой спрачаліся, ці варта ўсё ж выклікаць «хуткую». Вырашылі пачакаць да раніцы. Калі на наступны дзень усе разышліся (пра яго проста забылі — сядзіць ціха, значыць нічога страшнага), ён сам набраў «03».

«Тэрмінова ў бальніцу», — сказала доктарка. Самуіл Пракопавіч пакінуў дома паперу — дзе ён будзе і што з ім. Проста, каб ведалі. Родныя ўсё ж такі...

Ніхто так і не прыйшоў.Праваляўшыся каля месяца ў бальніцы, дзядзька вярнуўся дахаты. Адчыніў свой пакой — і адразу зразумеў, што нечыя рукі тут добра пашуравалі. Заначкі «на смерць» на месцы не было.

Аказалася, Віталю падвярнулася новая канапа, танна, тэрмінова патрэбны былі грошы.

Самуіл Пракопавіч сабраўся з духам, у той жа дзень урэзаў замок у свае дзверы, напісаў некалькі аб'явак наконт абмену і наклеіў на слупах каля аўтобусных прыпынкаў.

Аднойчы прыйшлі па аб'яве — глядзець кватэру. Алена адчыніла дзверы і збагравела, калі Самуіл Пракопавіч выйшаў насустрач. «Разбірайся», — паклікала яна Віталя і, сціснуўшы зубы, адышла ўбок. Пляменнік тут жа захапіў ініцыятыву і хуценька патлумачыў наведвальнікам, што ў іх тут жыве дзед, трошкі не ў сабе, ды вось паглядзіце на яго, няўжо такі чалавек нешта добрае прыдумае, так што выбачайце, ён проста хворы.

Быў скандал. Потым быў яшчэ не адзін. Зноў прыязджала «хуткая». Віталь выклікаў маці з вёскі, каб яна паўплывала на брата. Тая прыехала, доўга шапталіся з дзецьмі на кухні. Потым падышла да хворага: «Ну, не хвалюйся, усё будзе добра, яны абяцалі цябе карміць. Толькі ж ты не ўпарціся, зразумей, якое зараз жыццё, усе нервовыя. Ці многа табе тут засталося? Пацярпі...»

Белы снег прыпарошвае дарогі. Белым замяло валасы Самуіла Пракопавіча. Часам, белай пеляной засцілае вочы. Дзе тая смерць? Чаму не спяшаецца ў хату, дзе ўсе толькі яе і чакаюць, пра яе думаюць. Быццам бы выпрабоўвае на трываласць пачуццё цярплівасці жыхароў гэтай кватэры.

Ларыса ЦІМОШЫК.

СТАРОНКА ПАЎЛА ГЛОБЫ

13 ЛЮТАГА, ПЯТНІЦА

Рэкамендацыі. Дзень важных і сур'ёзных мерапрыемстваў. Завяршайце раней пачатыя справы. Але пазбягайце празмернай актыўнасці, мітуслівасці. Непажаданыя далёкія паездкі. Сачыце за сваімі думкамі. Менш гаварыце і не павышайце голасу. Процiпаказаныя злосць, зайздрасць, агрэсія і асуджэнне. Пажадана не займацца прыбіраннем дома, мыццём бялізны і прыгатаваннем ежы. Добра пазбаўляцца ад старых рэчаў. Удзяліце больш увагі сям'і. Вечар спрыяльны для сямейных адносінаў. Можна злёгку расслабіцца і выпіць крыху халоднага сухога віна ці падагрэтага кагору. Не ешце грыбоў і жывёльнай ежы.

Адзенне. Дапускаюцца любыя колеры адзення, акрамя чорнага. Найбольш спрыяльны сёння белы колер.

Прыметы. Спыненне гадзінніка — да заканчэння нейкага дрэннага перыяду ў вашым жыцці, выхад на новы ўзровень. Калі з пярсцёнка выпадае камень ці дае трэшчыну — знак значнасці, лёсу, хваробы. Выпадкова разбітае шкло ці посуд — знак расчаравання ў жыцці і сварка з блізкімі. Ірвецца адзенне, адрываецца гузік — да пазбаўлення ад перашкод і нягод.

Сны. Збываецца толькі той сон, у час якога вы нечакана прачняцеся і запомніце яго да канца. Лепшы — у якім вы бачыце люстэрка ці сябе ў люстэрку — знак ачышчэння і пазбаўлення ад няшчасцяў.

Медыцына. Духоўная нечыстата адбіваецца сёння на саставе крыві. Рэкамендуюцца крываачышчальныя працэдуры. Нельга рабіць аперацыі на брушной поласці. Добра лячыць печань, органы пачуццяў, скурныя хваробы і ногі.

Падрыхтавана да друку спецыяльна для «Звязды» астралагічным цэнтрам

Людзі, добра знаёмыя з традыцыйным народным календаром, ведаюць аб устойлівай прымеркаванасці найбольш значных святаў да пэўнага часу. Так, Каляды і Купалле адзначаюцца ў перыяд зімовага і летняга сонцавароту, Вялікдзень святкуецца пасля першай поўні, якая надыходзіць услед за днём веснавога раўнадзенства. Масленка — за сем тыдняў наперад, а Тройца — праз такі ж час пасля. Аднак чаму такое вялікае свята, як Грамніцы, у назве якога чуецца магутная сіла вясенне-летняга стану прыроды, прыпадае на 2 (н. ст.) або 15 лютага (ст. ст.)?

Сярод асобных навукоўцаў існуе думка, што назва бярэ свой пачатак ад аднаго з галоўных язычніцкіх боствaў — Грамаўніка, прычым абавязкова ўдакладняецца — Перуна.

ПРЫЙШЛІ ГРАМНІЦЫ — СКІДАЙ РУКАВІЦЫ

З гэтай версіяй можна было б пагадзіцца, калі б жывая моўная стыхія не пранесла праз стагоддзі і не захавала ў сённяшнім ужытку назвы трох блізкародасных бостваў — **Перуна, Маланкі і Грому**. Кажуць жа ў народзе: «пярун цябе забі», «гром грыміць», «маланка паліць», «маланка б'е ў высокае дрэва». У жыцці даволі часта бываюць канфліктныя сітуацыі паміж суседзямі. І тады са злога языка часам можа сарвацца праклён: «Каб ты свету белага не бачыў», «Каб цябе пранцы з'елі». Можна пачуць і такое: «Каб цябе пярун забіў!» Але цікава, што на апошні праклён ёсць рыфмаваны адказ — магічна ахоўная формула: «Бывае, што і гром не забівае», або «Хай сабе б'е пярун, ды міма». **Можа таму свята і атрымала назву ад прыроднай стыхіі, якая б'е і не паліць, а толькі грыміць (абвяшчае, перасцерагае, ахоўвае)?**

Звычайна фалькларысты нагадваюць шырока вядомыя прыказкі: «Да Грамніц не скідай з рук рукавіц, а як прыйшлі Грамніцы, то ўжо не трэба рукавіцы», «На Грамніцы — паўзіміцы», «Грамніца — хлебу палавіна» і інш. Хочацца спадзявацца, што адказ на няпростае пытанне закадзіраваны яшчэ ў адной вядомай прыказцы: **«Калі на Грамніцы певень нап'ецца вадзіцы, то на Юр'я вол наесца травіцы»**. Нагадаем, што св. Юрый (Георгій) святкуецца 6 мая, ён «адмыкае» веснавыя росы, абуджае зямлю, якую восенню «замкнулі» Пакровы. Калі ж лічыць, што зімовы сон зямлі цягнецца ад Пакроваў да Юр'я, тады зразумела, чаму народная свядомасць імкнецца задобрыць Грамаўніка. Справа ў тым, што з гэтай пары паступова суцішаюцца траскучыя (аж вуглы у хаце трашчаць) маразы («Прыйшлі Грамніцы — скідай рукавіцы»), павялічваецца дзень, набірае моц Сонца. Хутка пачнецца абуджэнне прыроды, па стану якой селянін спрабаваў прадбачыць будучы ўраджай. Дарэчы, да нашых дзён захавалася павер'е: **год будзе галодны, калі першы гром падзе на голы лес** (зноў-такі гром, грымоты ўспрымаліся як перасцярога, напамінак). І наадварот: **«Калі гром грыміць на зялёны лісток, то будзе багаты гадок».**

Не выпадковая і назва свята. Беларус-земляроб звяртаўся па дапамогу да боства, якое абараняла і не ўчыняла шкоды. Пацвярджэнне гэтаму можна знайсці ў тых святах і абрадах, падчас правядзення якіх вялікая роля надавалася шуму, грому. Напрыклад, пахаванне чалавека здавён суправаджалася тужлівымі галашэннямі, якія, з аднаго боку, уабралі ў сябе горыч вялікай страты, суперажыванні родзічаў і блізкіх, а з другога — яны прызначаны былі (і гэта іх роля больш старажытная) адганяць ад дома памёршага злыя сілы, саму Марану-смерць, каб яна не забрала з сабой яшчэ каго-небудзь. Тую ж ролю выконвалі вясельныя галашэнні (прычым яны гучалі толькі да вянчання ў царкве, г. зн. да таго моманту, калі маладыя ўжо ўзялі шлюб і нішто не магло перашкодзіць ім), а таксама званочак пад дугой каня, які імчаў наперадзе вясельнага поезда. Набат царкоўнага звону або гул падвешанай жалязякі таксама папярэджвалі аб бядзе — прыбліжэнні ворага ці аб пажары.

Пазней, з прыняццем беларусамі хрысціянства, магічна-ахоўную ролю шуму-грому сталі выконваць свечкі, якія ў народным ужытку называюцца грамнічнымі. Воск для іх рыхтаваўся загадзя, а выраблялiся яны гаспадаром напярэдадні, а часцей — у апошнюю перад святам суботу. Вядомы звесткі, што даўжыня грамнічнай свечкі была прыкладна 10 вяршкоў (44 см), а таўшчыня — тры чвэрці вяршка. Практыка паказала, што такія памеры рабілі яе найбольш зручнай для рытуальнага карыстання. Святочным ранкам гаспадар спяшаўся ў храм асвяціць свечку, пасля чаго яна набывала засцерагальную сілу і на працягу ўсяго года неаднаразова становілася асноўным атрыбутам розных ахоўных дзеянняў.

Перш-наперш пасля вяртання дадому гаспадар даставаў свечку з-за пазухі, жонка запальвала яе і ў хаце адбываўся абрад агністага крыжавання. Гаспадар крыжападобна абпальваў валасы спачатку на сваёй галаве, потым жонцы і ўсім астатнім членам сям'і па ўзросту. Затым гуртам сям'я ішла ў хлеў, дзе агністыя крыжы злёгку выпальваліся на спіне кожнай жывёліны. Заканчваўся абрад датыкання (ці не тым самым пастукваннем-грымотамі) грамнічнай свечкі да ўсіх сцен, вушакоў, дзвярэй, пастаўленых на зімоўку вулляў. Пасля гэтага свечку хавалі за бажніцу ці ў куфар, каб злыя сілы не ведалі, што яна існуе і дзе схавана.

На працягу ўсяго часу да наступных Грамніц свечка станавілася надзейным ахоўным сродкам сям'і, і хаты, і ўсёй гаспадаркі. Любая важная падзея ў жыцці сям'і абавязкова суправаджалася рытуалам асвячэння грамнічнай свечкай. Яе бралі з сабой, калі ішлі сватацца, запальвалі, калі бабка-павітуха прымала нованароджанага, давалі ў рукі чалавеку, каб лягчэй працякаў перадсмяротны час; потым яна абвяшчала аб пачатку памінальных сталоў, яе ставілі ў кут на Дзяды або на магілку на Радаўніцу.

Без яе не абыходзіліся і шматлікія сялянскія работы. Трымаючы ў руках велікоднае яйка і «грамніцу», гаспадыня тройчы абходзіла карову перад першым выганам на пашу, пазней таксама тройчы пастухі абходзілі ўвесь статак, каб каровы не губляліся з лесе і каб іх не чапалі ваўкі. Адвячоркам гаспадыня сустракала жывёлу з поля з той жа самай «грамніцай». Не забываліся пра яе і тады, калі насыпалі ў мяшкі насенне перад сяўбой (каб захаваць палетак ад граду), калі пачыналі жніво і калі першую вымалачаную збажыну сыпалі ў засек. Калядная куцця абавязкова пачыналася з запальвання асвечанай васкоўкі, прычым назіралі, як гарыць свечка. Калі яна пастаянна патрэсквала, то летам трэба было чакаць частых грымот, навальніц. На Купалле ж патушаную свечку вешалі кнотам ніц да дзвярнога касяка, каб нячыстая сіла, якая, лічылася, балявала ў гэту ноч, не змагла трапіць у хлеў і забраць малако ў кароў. Дбайная гаспадыня заўсёды спяшалася дастаць «грамніцу», як толькі пачыналася навальніца (аб чым загадзя, яшчэ здалёк папярэджваў гром), каб перасцерагчы дом і сям'ю ад перуновых стрэл.

Свяшчэнны, ачышчальны агонь грамнічнай свечкі суправаджаў важнейшыя этапы будаўніцтва новай хаты і яе першапачатковага абжывання. Яе трымалі пры сабе, калі выбіралі месца для пабудовы новага жытла, калі закладвалі першую падваліну, калі «запівалі» першы вянок, калі праразалі акно ад вуліцы і дзверы, калі закладвалі печ. Калі спраўлялі ўлазіны, то гаспадыня крыжападобна асвячала ёю кожны куточак у хаце.

Некаторыя славянскія ведуны і экстрасенсы раяць: як толькі ад вас пайшлі госці (а нехта з вашых дамачадцаў паспеў паскардзіцца, што пачаў адчуваць сябе кепска, або яму не спадабаліся вочы каго-небудзь з гасцей), то трэба запаліць грамнічную свечку і адну хвілінку патрымаць яе перад люстэркам, якое вісела ў прыхожай, каб ачысціць яго ад чорнай энергетыкі, якую ў ім пакінулі госці.

У сувязі з тым, што грамнічная свечка валодае выключнымі магчымасцямі, яе катэгарычна забараняецца пазычаць сваякам і блізкім. Відаць, з часам такое абмежаванне пашырылася, і на яго аснове нарадзілася забарона пазычаць агонь (запалкі) у нядзелю або ў вялікае свята пасля заходу сонца.

Народныя лекары перакананыя, што не толькі сама свечка, але і яе сплавы спрыяюць лячэнню шэрагу захворванняў. Іх насілі пры сабе ад сурокаў, імі падкурвалі пры спалохах, ліхаманцы, пужанні.

У гэты дзень хрысціянская царква святкуе Стрэчанне Гасподне. У адпаведнасці са старажытнай іудзейскай традыцыяй першага хлопчыка бацькі аддавалі ў храм на служэнне Госпаду. Іосіф і Марыя прынеслі свайго сына ў храм на саракавы дзень пасля нараджэння. У храме іх сустрэлі праведны Сімяон і прарочыца Ганна. Сімяон благаславіў Ісуса Хрыста, як яму было прадказана. А сам хутка спачыў.

Аднак у народным асяроддзі царкоўвае Стрэчанне атрымала дадатковае адценне і стала ўспрымацца як сустрэча зімы з вясною.

А ў нас сёння Стрэчанне,
Стрэчанне,
Зіма з летам стрэлася,
стрэлася.
Лета зіму піхнула, піхнула
І ножачку звіхнула, звіхнула.
Зіма пайшла плачучы, плачучы,
Лета пайшло скачучы, скачучы.

Зразумела, што такая важная мяжа ў стане прыроды павінна была прадказваць надвор'е наперад. Скрыпучы мароз у гэты дзень сведчыў: снег хутка сыдзе, вясна будзе сухой, а год — галодны. Пацяпленне раніцай прадказвала цёплае заканчэнне зімы; адліга ў поўдзень — будзе цёплай вясна, а калі пад вечар — чакай спякотнага лета. Грамнічная мяцеліца сведчыла аб позняй вясне і дадатковым клопаце аб заканчэнні стойлавага ўтрымання жывёлы.

Старыя людзі раяць: рэшткі грамнічнай свечкі ніколі не выкідвайце, а пераплаўляйце ў новую, хаця лепш за ўсё насіць яе з сабой. Гэты амулет падорыць вам шчасце, зберажэ ў далёкай дарозе, не дасць заблудзіцца ў незнаёмых мясцінах.

Беражы вас Бог і грамнічная свечка.

Янка КРУК,
кандыдат філалагічных навук.

Беларускі народна-асветніцкі каляндар

12 ЛЮТАГА.

100 гадоў з часу заснавання (1898) Барысаўскага хрусталёвага завода.

80 гадоў (1918) з дня ўводу на тэрыторыі СССР, у тым ліку і на Беларусі, календара новага стылю.

165 гадоў з дня нараджэння (1833-1923) І. А. Сцебута, грамадскага дзеяча, вучонага-агранома, аднаго з заснавальнікаў навуковага раслінаводства, абаронца жаночай сельскагаспадарчай адукацыі, арганізатара спецыяльных жаночых Сцебутаўскіх курсаў.

Віншаванні

Віншуем ***Алега Міхайлавіча КІРЭЕВА*** *з 30-годдзем. Шчасця і поспехаў табе, усіх зямных даброт.*

Жонка, дачка, *в. Гарочычы.*

Віншуем з юбілеем, 70-годдзем з дня нараджэння, ***Леаніда Флоравіча НЕВЯРОВІЧА*** *з г. Мінска. Жадаем здароўя, радасці і даўгалецця.*

Жонка, дзеці, унукі.

Віншуем ***Марыю Цярэнцьеўну і Яўгена Апанасавіча КАВАЛЕНКАЎ*** *з 35-годдзем сумеснага жыцця.*

У дзень юбілею, у светлае свята
Жадаем здароўя і шчасця багата,
Хваробы ніякай не ведаць ніколі,
Пражыць аж да сотні, а можа і болей.

Сыны, унук Максім *з Зашыр'я.*

Дарагі і любімы
Мікалай Маркавіч ЗАЙЦАЎ *з Полацка.*
Віншуем з 60-гадовым юбілеем.

Пусть этот юбилей не будет огорченьем,
Морщинки пусть разгладит и сотрет,
Здоровье укрепит, от бед избавит,
И счастье в дом надолго принесет.

Родныя, *г. Мінск.*

Віншуем з 70-годдзем дарагога бацьку і дзядулю ***Фёдара Пятровіча ГРАБЕННІКАВА****. Жадаем моцнага здароўя, бадзёрасці.*

Дзеці, унукі, *г. Добруш.*

Віншуем з днём нараджэння ***Надзею Ільінічну КАМАНКОВУ*** *з в. Міхайлава Мсціслаўскага раёна. Жадаем здароўя, бадзёрасці, шчасця і радасці ў жыцці.*

Вера, Уладзімір.

Post Factum

Гэты дзень у гісторыі

- **12 лютага 1809 года** нарадзіўся Аўраам Лінкальн, 16-ты прэзідэнт ЗША (1861—1865 гг.), адзін з арганізатараў рэспубліканскай партыі. Па яго ініцыятыве ў краіне было адменена рабства.
- **У гэты дзень таго ж 1809 года** нарадзіўся вядомы англійскі вучоны-натураліст Чарлз Дарвін, аўтар тэорыі паходжання чалавека ад малпы.
- **У гэты дзень у 1881 годзе** нарадзілася славутая руская балерына Ганна Паўлава. Выступала ў галоўных партыях класічнага рэпертуару, асаблівую славу прынёс ёй харэаграфічны эцюд «Паміраючы лебедзь» на музыку К. Сен-Санса.
- **12 лютага 1900 года** нарадзіўся Васіль Іванавіч Чуйкоў, вядомы савецкі военачальнік, Маршал Савецкага Саюза, двойчы Герой Савецкага Саюза, удзельнік грамадзянскай, савецка-фінскай і Вялікай Айчыннай войнаў.
- **У гэты дзень у 1918 годзе** па рашэнню СНК Савецкая Расія перайшла на грыгарыянскі каляндар.

Неверагодна!

Джасцін Дэч з англійскага гарадка Хертфордшыра пакутуе надзіва рэдкім відам алергіі, якой зайздросцяць не толькі яго сябры-аднагодкі, але, бадай, і ўсе брытанскія школьнікі: 13-гадовы падлетак, пераступаючы парог школы, пачынае безупынна чхаць.

Збіць сімптом загадкавай хваробы не ўдаецца ніякімі медыкаментамі. Чханне Джасціна можа працягвацца гадзінамі, і бедным настаўнікам не застаецца нічога іншага, як выправоджваць тынэйджэра дамоў, бо ён перашкаджае сканцэнтравацца сваім аднакласнікам, а выкладчыкі трацяць усякае жаданне тлумачыць урок. На здзіўленне ўсім, у тым ліку і ўрачам, і дома, і на вуліцы хлапчук адчувае сябе зусім добра. Чхае ён толькі тады, калі міма яго праходзяць людзі, якія хоць крыху па знешняму выгляду нагадваюць школьных педагогаў.

І так бывае...

Цікавы спосаб прыбраць мужа да рук знайшла 63-гадовая масквічка Валянціна Ч.

Яе муж меў слабасць да жаночага полу, і бедная жанчына ішла на розныя хітрыкі, спрабуючы адвучыць мужа ад здрадаў і захаваць сям'ю. Нарэшце яна знайшла добры сродак. Адна багамольная суседка расказала ёй гісторыю з Бібліі — пра тое, як Даліла пазбавіла сілы асілка Самсона, адрэзаўшы ў яго пасму валасоў.

Наступнай раніцай, прачнуўшыся, яе муж Мікалай, які напярэдадні добра прыняў «на грудзі», жахнуўся: галава яго аказалася астрыжанай нагала. З таго часу ён спыніў усякія паходы на бок. Жонка ж, бачачы, што валасы мужа пачынаюць адрастаць, рэгулярна падпойвала яго і акуратна выбрывала чэрап свайго нявернага.

Вылазкі мужа Валянціны, якога суседзі празвалі Фантамасам, спыніліся 5 гадоў таму. І хоць зубаскалы кажуць, што ў Мікалая, маўляў, закончылася яго мужчынская сіла, жонка застаецца задаволенай.

Дзесьці на белым свеце

85-гадовы англічанін Патрык Лау ўсё жыццё вызначаўся крутым норавам. Не здрадзіў сабе і ў той дзень, калі ў яго кватэру ўварваўся рабаўнік.

Стары так раз'юшыўся, што кінуўся на бамбізу і ўчапіўся зубамі яму ў вуха. Злодзей завыў ад болю, а стары толькі мацней сціскваў сківіцы, жадаючы, відаць, наогул адкусіць вуха свайму праціўніку. Дантыст, які вырабіў для містэра Лау ўстаўныя сківіцы, папрацаваў сумленна. Штучныя зубы зашчоўкнуліся, як у бульдога, намертва ўпіўшыся ў вуха.

На дзікія крыкі зладзея збегліся суседзі. Разабраўшыся, у чым справа, яны выклікалі паліцыю. Аднак нават мускулістыя вартаўнікі парадку не змаглі разняць сківіцы дзядулі. Давялося злачынцу і ахвяру разам дастаўляць ва ўчастак, і толькі там з дапамогай спецыяльных прыстасаванняў гэтую парачку ўдалося расшчапіць.

Загадкавае

Мэры Джын з аўстралійскага горада Брысбен заснула ў вясельную ноч, поўная яркіх спадзяванняў на бязвоблачнае сямейнае жыццё з прыгажуном-мужам Філам. А калі прачнулася, то нечакана ўбачыла сябе ў бальнічным боксе. Прычым першым, каго яна ўбачыла, быў урач, а не Філ.

Калі Джын запатрабавала тлумачэнняў, то была шакіравана, даведаўшыся, што праспала... 30 гадоў. Урачы спрабавалі разбудзіць яе, прымяняючы электрашок, магнітнае поле, але ўсе іх намаганні аказаліся беспаспяховымі. За трыццаць гадоў, праведзеных у сне, Мэры Джын практычна не пастарэла і выглядала амаль гэтак жа, як у 1967 годзе, калі ёй было дваццаць. Мэры запатрабавала неадкладнай сустрэчы са сваім мужам, але яе расчаравалі. Філ даўно жыве ўжо з іншай жанчынай і мае дзяцей.

Мэры зноў стала будаваць светлыя планы на будучыню. Неўзабаве яна выйшла замуж за 40-гадовага бізнесмена, але ўжо праз паўгода заўважыла дзіўныя метамарфозы, якія адбываліся з яе целам: місіс Джын стала катастрафічна хутка старэць. За два з палові гады Мэры ператварылася ў завялую жанчыну і знешне ўжо нічым не адрознівалася ад сваіх равесніц.

Анекдот

Баба Ганна кажа сваёй унучцы:

— Ах, Машачка, у дні маёй маладосці музыка была непараўнальна больш меладычная, чым цяпер...

— Бабуля, але ж гэта працуе міксер!

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь,
Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь,
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЎЦОЎ.

Рэгістрацыйны нумар 1.

НАШ АДРАС: 220013, гор. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 68-29-19; намеснікаў галоўнага рэдактара — 32-44-12, 32-14-25, 32-35-05; аддзелаў: інфармацыйна-аналітычнага — 32-38-02, 68-28-14, 68-29-68, эканомікі — 32-31-21, 68-29-68, палітыкі — 68-27-57, 68-28-64, культуры — 68-29-42, 68-28-27, сацыяльных праблем — 68-28-69, пісьмаў — 68-27-47, маралі і права — 68-28-51, міжнацыянальных адносінаў — 68-27-40, 68-28-69, журналісцкіх расследаванняў — 68-28-38, 68-28-72, знешнеэканамічнай дзейнасці — 68-29-44; аглядальнікаў па праблемах: навукі і адукацыі — 68-28-31, экалогіі і ліквідацыі вынікаў Чарнобыля — 68-28-36; уласных карэспандэнтаў: у Гродне — 33-25-29, Гомелі — 53-13-92, Баранавічах — 7-26-02, Магілёве — 31-13-75, Паставах — 26-562; бухгалтэрыі — 32-22-03; даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-04-52, 32-31-98. ФАКС: 68-27-79. E-mail: daily@zwyazda.belpak.minsk.by

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку», Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79.
Тыраж 84.119. Індэкс 63850.
Зак. № 773.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 20.15.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12